

Istraživanje rodoslovlja na primjeru mjesta Vrane

Ivana Burić – Josip Desnica

Ivana Burić
Državni arhiv u Zadru
Ruđera Boškovića 1
HR – 23000 Zadar
ivana.buric@dazd.hr

Josip Desnica
Kardinala Alojzija Stepinca 141
HR – 23211 Vrana (Pakoštane)
josip.desnica@gmail.com

Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 26. 8. 2025.
Prihvaćeno: 22. 9. 2025.
UDK: 929.52(497.581.1Vrana)
DOI: 10.58565/vda.6.1.1

Sažetak

Većina istraživača obiteljske povijesti na samome je početku suočena s dvama osnovnim problemima: odakle početi i kako organizirati istraživanje. Intencija ovog rada je, konkretnim primjerima utemeljenima na genealoškim podacima mjesta Vrane kraj Biograda na Moru, ukazati na nekoliko osnovnih postupaka i pravila koja mogu pomoći te na osnovne izvore. Opisan je susret s gradivom Državnog arhiva u Zadru i drugih ustanova koje čuvaju gradivo relevantno za istraživanje. Unutar arhiva označeni su fondovi i zbirke koji su neizbježni za ovakvu vrstu istraživanja: zbirke matičnih knjiga, fondovi mletačkog katastra, sudsko i javnobilježničko gradivo, fondovi upravnih tijela i obiteljski fondovi. Poseban su dio rada primjeri iz istraživačke prakse koji potvrđuju nužnost multidisciplinarnog pristupa u rodoslovnim istraživanjima, osobito kada se usmena predaja i arhivski izvori međusobno razilaze.

Ključne riječi: rodoslovno istraživanje, Vrana, Državni arhiv u Zadru, arhivski izvori, slabo sačuvano gradivo

Uvod

Istraživač rodoslovlja – početnik suočava se s temeljnim metodološkim pitanjima: kako započeti istraživanje, koje institucije konzultirati i koji su primarni izvori relevantni za prikupljanje genealogijskih podataka. Iako je iskusnijim rodoslovcima metodologija istraživanja poznata, za one s nedovoljno iskustva ona je složena i zahtjevna. Početna faza genealogijskog istraživanja podrazumijeva prikupljanje temeljnih podataka o obiteljskom prezimenu i osnovnim rodovskim vezama. Dobiveni podaci određuju istraživački okvir i omogućuju usmjereno korištenje relevantnih izvora. Svaka nova informacija o obitelji ili pojedincu često vodi prema novim izvorima stvarajući mrežu podataka koji se nadovezuju. Korištenjem znanstvenih metoda analize, kao što su kritička analiza izvora, interpretacija povijesnih dokumenata i terensko istraživanje, istraživač može rekonstruirati genealošku prošlost uz veći stupanj preciznosti.

Temeljni je korak u ovom procesu identificirati i razumjeti izvorne podatke jer upravo oni definiraju smjer daljnjih istraživanja i omogućuju usmjeravanje prema relevantnim institucijama. U tom kontekstu početni podaci o prezimenu i obitelji od ključne su važnosti za definiranje fokusa i strategije daljnjeg istraživanja.

Genealoška istraživanja u Hrvatskoj imaju dugu tradiciju, a u njih su uključeni istraživači različitih akademskih i neakademskih profila – od profesionalnih povjesničara do zainteresiranih pojedinaca bez formalne stručne izobrazbe. Značajan broj korisnika Državnog arhiva u Zadru upravo su rodoslovci koji su u potrazi za svojim obiteljskim korijenima, iako ne postoje sustavne statistike koje bi precizirale njihov udio među ukupnim korisnicima. Pojedinci se bave proučavanjem rodoslovlja za cijela određena područja ili naselja što istraživanje čini znatno složenijim i zahtijeva mnogo veće kompetencije osoba koje ih provode. Istraživanje koje je korišteno kao primjer za uopćavanje poduzela je grupa entuzijasta formalnim obrazovanjem daleko od humanističkih i društvenih znanosti s jednom poveznicom: svi su podrijetlom iz Vrane. Početna ideja izrade njihova rodoslovnog stabla s vremenom se širila i postala jedno malo genealoško i demografsko istraživanje cijelog mjesta Vrane i okolnih naselja.¹ Amateri genealozi u svom istraživanju uglavnom se koriste zbirakama matičnih knjiga kao jedinim izvorom u istraživanju ne znajući da se istraživanja mogu proširiti i na druge arhivske fondove s kojima mogu upotpuniti obiteljska stabla.

Zbog velikog udjela genealoga među korisnicima čitaonice DAZD-a već duže tinja ideja o izradi barem osnovnih uputa za istraživanje rodoslovlja. Upravo je iz te zamisli proistekla i motivacija za pisanje ovog članka u suradnji prekaljenog rodoslovca i arhivista na primjeru istraživanja rodoslovlja mjesta Vrane.²

Na primjeru istraživanja rodoslovlja mjesta Vrane prikazan je pregled najvažnijih fondova koji su korišteni u svrhu rekonstrukcije i nadopune vranskih rodova.

1 U okviru istraživanja koje je u tijeku obuhvaćena su prezimena koja su tijekom povijesti dokumentirano postojala u naselju Vrani pri čemu je 1950. godina uzeta kao krajnja referentna granica za analizu. U popis nisu uključena prezimena koja se u izvorima javljaju isključivo sporadično i kratkotrajno, bez dužeg kontinuiteta prebivanja u naselju. U stanju duša župe Vrana zabilježena su sljedeća prezimena: Bačić, Banden, Barišić, Birkić, Božić, Brajković, Bukarica, Čačić, Čirjak, Desnica, Đodan, Filipović, Geldum, Golem, Jajčanin, Jurić, Jurković, Kapitanović, Kendeš, Klarić, Knez, Knežević, Krekić, Kruneš, Milošević, Mirčetić, Mršić, Oparić, Orlović, Pelaić, Pelicarić, Plazina, Polegubić, Prtain, Rakić, Rimčić, Rogić, Sidić, Striguljica, Šarić, Šuša, Tokić, Vođera, Zelić, Zurak i Žutolija.

2 Vrana se nalazi u Općini Pakoštane, u Zadarskoj županiji. Prostire se na površini od 43,84 km², geografski pripada Ravnim kotarima. Prema popisu iz 2011. godine u Vrani žive 784 stanovnika. Stanovništvo je uglavnom hrvatsko (97 %). Grad Vrana izuzetno je važan za hrvatsku povijest srednjeg vijeka kao sjedište velike crkvene i svjetovne moći od 11. do 14. stoljeća te mjesto na kojem se čuvala hrvatska kraljevska kruna i ostale dragocjenosti. Gradom su tijekom povijesti upravljali benediktinci, templari te vitežovi ivanovci, Mlečani i na kraju Osmanlije.

Za cjelovito razumijevanje tematike bilo bi nužno obraditi svaki fond, uz sustavan prikaz povijesti razvoja nadležnih institucija, što predstavlja temelj za kontinuitet istraživanja rodoslovlja. Međutim, s obzirom na opsežnost materijala i ciljeve istraživanja takav pristup izlazi iz zadanih okvira ovog rada.

Arhivsko gradivo crkvenih i upravnih ustanova

Kad matične knjige ne postoje, odnosno kad su uništene zbog raznih razloga ili su samo djelomično očuvane,³ istraživanje je dodatno otežano. Upravo je to slučaj s istraživanjem rodova mjesta Vrane. Vrana je jedno od rijetkih naselja koje se ne može pohvaliti stabilnim stanovništvom u kontinuitetu nekoliko stoljeća, za razliku od susjednih Radošinovaca, Pristega, Pakošтана, Biograda ili Banjevaca gdje je stanovništvo uglavnom ostalo nepromijenjeno od kraja 17. stoljeća.⁴ Razlog promjene stanovništva bio je velik mortalitet, uzrokovan raznim bolestima, a primarno malarijom.⁵ Zbog takvih životnih okolnosti pojedini rodovi nisu dugo opstajali što je sprječavalo stvaranje trajnih rodova i generacijskog kontinuiteta. Tako se u Vrani, prema preliminarnom uvidu, od zatečenog stanovništva s početka 18. stoljeća na kraju istog stoljeća više ne susreće određeni dio tih prezimena.⁶ Najveća naselja-

3 Najčešće se radi o biološkim i mehaničkim oštećenjima zbog nebrige o gradivu, dok potpuno nepostojanje matičnih knjiga za određena mjesta i gradove upućuje na svjesno uništavanje knjiga iz raznih političkih razloga.

4 Stabilnost stanovništva u susjednim selima potvrđuju stalni nizovi obitelji u matičnim knjigama iz 17. stoljeća, kao i katastarski podaci, bez značajnih prekida. Usp. Matične knjige župe Banjevci, Biograda i Pakošтана; Marko Rimac, Goran Mladineo, *Zadarsko okružje na mletačkom katastru iz 1709. godine. Prvi dio: Donji kotar*. (Zadar: Državni arhiv u Zadru, 2009); Grozdana Franov Živković, „Prezimana mjesta Pakošтane u 17. i 18. stoljeću na temelju glagoljske knjige duša“, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, br. 55 (2013), 59-92; Gligor Stanojević, „Popis stanovništva i zemlje u okolici Zadra iz 1756. godine“, *Mešovita građa (Miscellanea)*, knj. 16, (1987), 49-126.

5 Dubravka Mlinarić. „Uloga države u prevenciji i sanaciji lošeg utjecaja bolesti na gospodarstvo sjeverne Dalmacije u 18. stoljeću“, *Ekonomika i ekohistorija* 2, no. 1 (2006), 42.

6 Za velik dio novih prezimena utvrđeno je njihovo podrijetlo na temelju dosad dostupnih isprava, dok se za dio njih ono ne može sa sigurnošću utvrditi. Upravo za ta prezimena, budući da matične knjige Vrane za 18. stoljeće nisu sačuvane, ostaje neizvjesno je li riječ o promjeni naziva postojećih prezimena ili o doseljavanju novoga stanovništva. Postojanje novodoseljenog stanovništva potvrđuju pojedinačne bilježničke isprave te isprave iz fonda Obitelj Borelli-Galbiani – Vranski feud. U izvacima iz katastra za Vranu, koji se prema usporedbi s usporedivim dokumentima za druga mjesta datiraju oko 1844. godine, zabilježeno je da je u odnosu na stanje evidentirano u katastru iz 1756. godine prekinuta loza po muškoj liniji kod osamnaest prezimena, dok je samo kod četiriju prezimena nastavljena loza po muškoj liniji: Banden; Knežević; Striguljica; Vođera (Državni arhiv u Zadru (Hrvatska). HR-DAZD-348 Obitelj Borelli-Galbiani – Vranski feud (1439. – 1934.) (dalje: HR-DAZD-348, Vranski feud)), sv. 90, br. 6, *Rilievo della Comune di Wranna*).

vanja Vrane novim stanovništvom – onim prezimenima koje zatječemo i danas – odvijaju se većinom krajem 18. i početkom 19. stoljeća. Drugi val naseljavanja odvija se krajem 19. stoljeća i traje do pred početak Drugoga svjetskog rata kad se stanovništvo, odnosno prezimena u potpunosti stabiliziraju. Zbog relativno „mladog“ stanovništva cilj istraživanja rodoslovlja bio je detaljno istražiti i rodoslove u mjestima iz kojih su doseljenici pristigli, sve do trenutka njihova dolaska u Vranu. Mjesta iz kojih se doseljava uglavnom su naselja s područja Bukovice i Ravnih kotara. Nastojanje da se iscrpno obrade sva prezimena prije doseljenja u Vranu znatno je proširilo obim istraživačkog rada.

Prvi kontakt s arhivskim gradivom ostvario se u arhivu Župe sv. Mihovila u Vrani, odnosno u matičnim knjigama i stanjima duša, koje izazivaju početno oduševljenje, ali istodobno i razočaranje zbog spoznaje o nedostatnosti podataka. Značajan dio fonda matičnih knjiga nije sačuvan u župi čime su osnovni rodoslovni podaci ostali fragmentirani i djelomično nedostupni. Sljedeći korak bio je pokušaj pribavljanja informacija putem Matičnog ureda u Biogradu koji se, nažalost, pokazao potpuno nedostupnim za istraživanje zbog izrazite nezainteresiranosti djelatnika. Time se istraživački fokus nužno preusmjerio prema Nadbiskupskom arhivu u Zadru gdje je otkriven iznimno bogat izvor podataka relevantnih za izgradnju genealoških nizova⁷. Upravo je to gradivo poslužilo kao temelj za sustavno istraživanje fondova Državnog arhiva u Zadru. Stoga se prije analize tih fondova ukazala potreba za prikazom ostalog arhivskoga gradiva – prvenstveno crkvene i upravne provenijencije – koja je prethodila radu u Državnom arhivu i u velikoj mjeri poslužila kao okvir za formiranje istraživačke hipoteze i metodologije.

Arhiv Župe sv. Mihovila u Vrani

Tijekom povijesti pokazalo se da je najveći izazov u očuvanju arhivskoga gradiva požar koji u trenu briše velik dio povijesti, a arhivsko gradivo nestaje u pepelu. Da nije bilo požara, velik dio arhivskoga gradiva bio bi do danas očuvan te bi bio na raspolaganju istraživačima.⁸ Svakako se ne smije zanemariti ni ljudski faktor, odnosno otuđenja i prodaja povijesnoga gradiva, koja su bila česta.⁹ Ako je arhivsko

7 Prije svega odnosi se na Arhiv zadarske nadbiskupije (Hrvatska). HR-AZDN-43 Zbirka matičnih knjiga i parica matičnih knjiga Zadarske nadbiskupije (1569. / 2010.) (dalje HR-AZDN-43, ZMK).

8 Oliver Modrić, Josip Kolanović, *Vodič Arhiva Zadarske nadbiskupije* (Zadar: Državni arhiv u Zadru, 2013.), 19., Josip Kolanović, ur., *Vodič Državnoga arhiva u Zadru I* (Zadar: Državni arhiv u Zadru, 2014.), 38.

9 Kolanović, *Vodič Državnoga arhiva u Zadru I*, 36-39, HR-DAZD-251 Državni arhiv u Zadru, 82/77, 1947. Velik dio arhivskoga gradiva koja danas čini fond HR-DAZD-635 Obitelj Borelli

gradivo i preživjelo požare, nažalost ratovi su u velikoj mjeri zadavali teške udarce u pogledu njezina uništenja.¹⁰ Upravo takvu sudbinu doživjela je pismohrana Župe sv. Mihovila Arhandela¹¹ (dalje: Župa Vrana) u Vrani koja je stradala u vihoru Drugoga svjetskog rata pod dosad neutvrđenim okolnostima.

U pismohrani Župe Vrana zatečene su matične knjige župe,¹² i to: matična knjiga krštenih (dalje MKR) (1825. – 1845.), matična knjiga umrlih (dalje MKU) (1825. – 1847.) i matična knjiga umrlih (MKU) (1847. – 1863.) te stanje duša odnosno *Status animarum* iz 1936. godine,¹³ dnevnik blagajne (1899. – 1965.), godovnik župe iz 1936. godine¹⁴ te upisnik spisa Župe Vrana (1912. – 1961.),¹⁵ uz nešto vrlo skromno i fragmentarno sačuvanih spisa. Način na koji je to gradivo sačuvano ostaje nepoznat, ali iz dostupne prepiske saznajemo o ključnim nemilim događajima tijekom Drugoga svjetskog rata.

Mladomisnik don Toma Bašić posluživao je Župu sv. Mihovila u Vrani u vrijeme ratnih zbivanja Drugoga svjetskog rata,¹⁶ ali je zbog prijetnji partizana napustio župu,¹⁷ a tim i župnu kuću u kojoj se čuvala pismohrana,¹⁸ te se sklonio u Biogradu na Moru. Župnu kuću koristili su karabinjeri u vojne svrhe 1942. godine i ona je u potpunosti devastirana.¹⁹ Za boravak u Biogradu na Moru don Toma je tek naknadno dobio odobrenje Apostolske administrature jugoslavenskog dijela Za-

(dalje HR-DAZD-635), a obuhvaća približno 37 kutija, pronašao je u Italiji dr. Zdeslav Vukas. Građa je onamo dospjela najvjerojatnije ilegalnom prodajom na crnom tržištu, s obzirom na to da ne postoje podaci o njezinu zakonitom izvozu iz Republike Hrvatske. Dr. Vukas spomenuto je gradivo otkupio te omogućio njegov povratak i očuvanje u okviru Državnog arhiva u Zadru.

10 Kolanović, *Vodič Državnoga arhiva u Zadru I*, 38-39.

11 Više o Župi Vrana vidi Pavao Kero, „Župa Vrana“, u: *Zbornik radova Braća Vranjani i vransko područje tijekom povijesti*, ur. Božo Došen (Zadar: Matica hrvatska Zadar, 2017), 207-238.

12 Matične knjige Župe Vrana izvorno su bile pohranjene u župnom uredu u Vrani. Zbog njihova lošeg fizičkog stanja don Pavao Kero ih je preuzeo i dao u cijelosti restaurirati. Nakon restauracije knjige su bile pohranjene u SIC-u, a nakon smrti don Pavla Kere matice se pohranjuju u arhiv Zadarske nadbiskupije gdje se pridružuju fondu HR-AZDN-43, ZMK, inv. br. 361, MKR 1825. – 1846.; inv. br. 362, MKU 1825. – 1847.; i inv. br. 363, MKU 1847. – 1863.

13 Stanje duša sastavio je 1936. godine don Jurica Meštrović, upravitelj Župe Vrana, o čemu svjedoči upis na koricama.

14 Godovnik Župe Vrana sastavio je don Jure Meštrović, upravitelj župe, 1936. godine prema maticama umrlih od 1850. godine o čemu svjedoči upis na prvu stranici godovnika.

15 Prvi upis u upisnik spisa je od 10. siječnja 1912., a posljednji 6. studenoga 1961. Za period od 1947. do 1961. nije vođen upisnik spisa o čemu svjedoči upis župnika.

16 Kero, „Župa Vrana“, 226.

17 IKA, „Preminuo svećenik Šibenske biskupije don Toma Bašić“, pristupljeno 5. lipnja 2025. <https://ika.hkm.hr/novosti/preminuo-svecenik-sibenske-biskupije-don-toma-basic/>,

18 Župni ured Vrana, Primopredajni zapisnik Župe Vrana od 30. 8. 1939. godine.

19 Biskupijski arhiv Šibenik (Hrvatska). HR-BAŠ-21 Apostolska administratura Jugoslavenskog dijela Zadarske nadbiskupije (1922. – 1935.) (dalje: HR-BAŠ-21), Primopredajni zapisnik Župe Vrana od 21. 2. 1943. godine, br. 579/A.A.; Župni ured Vrana, br.37/42 (br. 2163/A. A.)

darske nadbiskupije, a ujedno je imenovan i pomoćnim župnikom Župe sv. Stošije u Biogradu.²⁰ Do tog trenutka više je puta bio opomenut jer nije dolazio obavljati svoje svećeničke dužnosti u Vranu.²¹

Problemi su nastali njegovim napuštanjem župne kuće jer se upravo u tom razdoblju izgubio svaki trag arhive osim, očigledno, prethodno nabrojanoga gradiva. Već za vrijeme rata pokrenuta je potraga za župnom pismohranom.²² Česta promjena župnih upravitelja s različitim sjedištima, a i činjenica da je župna kuća bila devastirana i neupotrebljiva, vjerojatno su pridonijeli zanemarivanju preuzimanja arhive. Na osnovi inventara i primopredajnih zapisnika možemo rekonstruirati matice koje nedostaju, i to MKR 1846. – 1870., MKR 1870. – 1892., MKU 1863. – 1903., matična knjiga vjenčanih (dalje: MKV) 1826 – 1858 i MKV 1858 – ?²³

Arhiv Zadarske nadbiskupije

Iako se naglasak u ovom radu ne stavlja na arhiv Zadarske nadbiskupije, potrebno je u kratkim crtama napraviti presjek korištenoga gradiva, odnosno korištenih fondova. Pregledom inventara i razgovorom s arhivistom zaključeno je da se za Župu Vrana u arhivu ne čuvaju matične knjige, ali smo upozoreni na postojanje parica matičnih knjiga rođenih, umrlih i vjenčanih koje je župnik tromjesečno slao u nadbiskupiju.²⁴ Parice su uvelike pomogle u postupku nadomještanja podataka iz izgubljenih matičnih knjiga, no nažalost i one su fragmentarno sačuvane. Uzrok fragmentarne sačuvanosti parica može imati više uzroka: neažurnost župnog upravitelja koji ih nije redovito slao ili su propale unutar prostora Nadbiskupije u razdoblju prije nego je o gradivu brigu preuzeo arhivist. Zanimljivo je da su u velikom broju parica kao i ostalih dokumenata pronađene brojne pogreške nastale pri prepisivanju²⁵, a podaci su

20 Župni ured Sv. Stošije – Biograd na moru, Dekanalni spisi, br 5534/AA, 1941.

21 Župni ured Vrana, br. 2163/A.A., 1942.

22 Župni ured Vrana, br. 188, 1942.

23 HR-AZDN 51 Inventari župa Zadarske nadbiskupije (1849. / 1923.), *Stato patrimoniale* župe Vrana iz 1890 br. 2368/246, Primopredajni zapisnik župe Vrana iz 1911. br. 2387/2254 i 1913. br. 2657/2415; Župni ured Vrana, primopredajni zapisnik župe Vrana iz 1935. i 1939.

24 Više o matičnim knjigama vidi: Angelika Milić, „Zbirka matičnih knjiga u Hrvatskom državnom arhivu“, *Arhivski vjesnik* 60 (2017), 251–311; Ivo Ficović, „Zbirka matičnih knjiga Hrvatskog arhiva u Dubrovniku“, *Arhivski vjesnik* 25 (1982), 129–136; Ante Strgačić, „Inventar fonda matičnih knjiga Državnog arhiva u Zadru“, *Arhivski vjesnik* 2, br. 1 (1959), 485–539.

25 HR-AZDN 50 Izvadci iz školskih imenika, sv. 2, Vrana, 1868. Na popisu djece dorasle za školu iz Vrane pod rednim brojem 6 naveden je Petar Čude, a kao njegov otac označen je Ivan Čude. Međutim, očito je došlo do pogreške u unosu: u stvarnosti je otac Petar Čude, dok je sin koji je bio školski obveznik Ivan Čude. Time su imena oca i sina zamijenjena u izvoru. Slična pogreška

općenito vrlo oskudni.²⁶ Parice matičnih knjiga Župe Vrana nalaze se u fondu HR-AZDN-43 Zbirka matičnih knjiga i parica matičnih knjiga Zadarske nadbiskupije, i to: parice rođenih u kutiji 323 za razdoblja 1829. – 1846., 1855., 1858. – 1864., 1881. – 1884., 1894., 1896. – 1918., 1925. 1961. – 1964. i 1976. – 1981.; parice vjenčanih u kutiji 324 za razdoblja 1829. – 1946., 1855., 1858. – 1864., 1881. – 1884., 1894. – 1917., 1925., 1932. – 1940., 1961. – 1964. i 1978. – 1981. te parice umrlih u kutiji 325 za razdoblja 1829. – 1846., 1855., 1858. – 1864., 1881. – 1884., 1894. – 1918., 1925., 1932. – 1940., 1961. – 1964. i 1976. – 1981. Potrebno je naglasiti da parice nisu cjelovito sačuvane za navedene godine te da u većem broju nedostaju pojedina tromjesečja.

Zbog fragmentarne sačuvanosti matičnih knjiga i parica matičnih knjiga u istraživanju je bilo nužno proširiti analizu na matice okolnih župa radi pronalaska upisa vjenčanja, krštenja i smrti pojedinih osoba iz Vrane. Tijekom tog pregleda uočen je statistički značajan nesrazmjer u broju upisa krštenja nezakonite djece:²⁷ dok su u okolnim župama ti upisi relativno učestali, u Župi Vrana zabilježeno je tek nekoliko slučajeva.²⁸ Moguća demografska devijacija razjašnjena je uvidom u matičnu knjigu Župe Benkovac²⁹ gdje je pronađen veći broj krštenja nezakonite djece čije su majke bile iz Vrane, što ukazuje na praksu krštenja izvan domicilne župe – vjerojatno zbog socijalne stigmatizacije u lokalnoj zajednici. Ovaj podatak otvara prostor za dublju analizu društvenih normi, uloge crkvene jurisdikcije te mobilnosti žena u kontekstu čuvanja reputacije obitelji i pojedinca. Za 18. stoljeće nisu sačuvane matične knjige te su korišteni izvori kao što su fondovi ženidbenih spisa – *Atti matrimoniali*,³⁰ stanja duša i popisi krizmanika Ninske biskupije³¹ i dvije knjige *Extraordinariorum*

zabilježena je i u: HR-AZDN 43, ZMK, kut. 325, 1903, br. 292, br. upisa 1, gdje je Ivanu Golemu pogrešno navedena majka.

26 HR-AZDN 43, ZMK, kut. 324, 1859, br. 82, br. 83, br. 84 i dr.

27 Premda pojam nezakonite djece obuhvaća različite oblike izvanbračnog potomstva, u ovom se kontekstu razmatra isključivo skupina djece čiji je otac nepoznat. Za širi kontekst značenja pojma nezakonite djece usp. Zdenko Balog, "Nezakonita djeca (filii illegitimi / filiae illegitimae) i kopilad (spurii) u Križevcima tijekom 18. stoljeća: na marginama obitelji", *Cris XXXIII*, br. 1 (2021): 33–66.

28 U MKR župe Vrana za razdoblje 1825. – 1845. evidentirano je dvoje nezakonite djece s jednim poznatim roditeljem, odnosno majkom, od kojih je jedna bila iz Vrane, a druga iz Banjevaca (HR-AZDN-43, ZMK, inv. br. 361, Vrana, MKR 1825. – 1846.). U paricama rođenih Vrane za razdoblje 1845. – 1900. četiri su nezakonita poroda, uključujući i dvoje blizanaca (HR-AZDN-43, ZMK, kutija 323).

29 HR-AZDN-43 ZMK, inv. br. 2074, Benkovac, MKR 1855. – 1882., kršteno je sedmero djece čije su majke bile iz Vrane.

30 HR-AZDN-17/2 Ženidbeni spisi Ninske biskupije (dalje: ŽSNB); HR-AZDN-16/4 Zadarska nadbiskupija/metropolija – Ženidbeni spisi (*Atti matrimoniali*)

31 HR-AZDN-17/6 Matične knjige Ninske biskupije; HR-AZDN-17/4 Vizitacije Ninske biskupije

I (1718. – 1733.) i *Extraordinariorum II* (1746. – 1766.)³² Zadarske nadbiskupije, kao i izvaci iz školskih imenika. Upravo su ovi izvori bili ključne poveznice u identifikiranju određenih osoba i njihovu smještanju u rodoslovlja pojedinih obitelji u odnosu na različite popise stanovništva, *anagrafe*, katastarske izmjere provedene u 18. stoljeću i razno drugo gradivo. Pomoću arhivskoga gradiva moguće je razriješiti i pitanja promjena prezimena koja su u tom razdoblju bila nestalna i često su se mijenjala. Primjerice, u crkvenom procesu vođenom protiv svećenika don Jure Striguljice 1697. godine zabilježena je upotreba i drugog prezimena, i to prezimena Kandijaš (*Georgij Strigulizza ulgo do Candias*).³³ Da se prezime Kandijaš nije koristilo isključivo kao dodatak prezimenu Striguljica, potvrđuju i drugi sačuvani dokumenti u kojima se navodi don Jure Kandijaš. Tako ninski biskup Parčić u jednom dokumentu iz 1699. godine za don Juru koristi isključivo prezime Candias.³⁴ Jedan od zanimljivijih dokumenata jest ženidbeni slučaj iz 1679. godine, u kojemu se također navodi prezime *Candias*. U njemu je zabilježen Marko Ivanković (*Marcus Iuancouich alias Candias*) koji za sebe navodi: *Io son Marco Candias da Vrana luoco Turcheseo*.³⁵ Marko je bio svjedok u ispitnom ženidbenom postupku 1679. godine svojega prijatelja Domenica Vincentija kojega je upoznao u Kandiji za vrijeme Kandijiskog rata.³⁶ Je li upravo Marko Kandijaš otac don Jure Striguljice ili njegov rođak, nema izravnih dokaza, ali je očito da nose isto prezime Kandijaš. Tomu u prilog ide podatak iz katastarskih zapisa za Vranu iz 1709. godine iz kojega se vidi da se otac don Jure zvao Marko.³⁷

Nadalje, zanimljive su bile i serije Oprosti ženidbenih smetnji, odnosno *dispense matrimoniali*,³⁸ koje nismo očekivali u zadarskom zaleđu, a pokazali su se korisnima u našem istraživanju. Cijelom korištenom gradivu trebalo je pristupati kritički i s oprezom, osobito kada se radi o dokumentima koji su nastali prepisivanjem, zbog mogućnosti pogrešaka. Također, pregledom primopredajnih zapisnika i popisa inventara pokušavalo se saznati stanje župnog arhiva i vrijeme njezina eventualnog stradavanja.

32 HR-AZDN-16 Zadarska nadbiskupija/metropolija

33 HR-AZDN-17/3 Sudski spisi Ninske biskupije, kutija III, 16, 1697.

34 Grozdana Franov-Živković, Zdenko Dundović, Ivica Vigato i Marija Kero, *Glagoljski spisi Ninske biskupije 1634. – 1750.* (Zadar: Stalna izložba crkvene umjetnosti u Zadru; Sveučilište u Zadru, 2020.), 429.

35 HR-AZDN-17/2, ŽSNB, kutija 1, 1679.

36 Prezime Kandijaš može se tumačiti kao onomastička oznaka nastala u kontekstu sudjelovanja u Kandijiskome ratu ili privremenoga boravka na otoku Kandiji, pri čemu je pridjevnik *Candias* pridodan izvornome prezimenu te je na toj osnovi ušao u uporabu i funkciju identifikacijskoga obilježja unutar lokalne zajednice.

37 Rimac, Mladineo, *Zadarsko okružje, Prvi dio*, 140-153.

38 HR-AZDN-16/4 Zadarska nadbiskupija/metropolija – Ženidbeni spisi (*Atti matrimoniali*)

Matični ured

Matični uredi još uvijek čuvaju crkvene matične knjige iz 20. stoljeća. One nisu dostupne korisnicima za istraživački rad, čak ni za one upise za koje je istekao propisani rok čuvanja zaštite osobnih podataka. Prema važećem Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima dostupnost podataka u javnom arhivskom gradivu regulirana je tako da su osobni podaci dostupni za korištenje sto godina od rođenja osobe ili nakon smrti osobe na koju se osobni podatak odnosi. Ako datumi rođenja i smrti osobe nisu poznati, osobni podaci u javnom arhivskom gradivu dostupni su za korištenje sedamdeset godina od nastanka toga gradiva.³⁹

Iako bi službenici matičnih ureda trebali dozvoliti uvid u upise za koje je protekao rok zaštite, to je u praksi vrlo problematično, čak i nemoguće. Budući da su parice matičnih knjiga za tridesete godine 20. stoljeća vrlo slabo sačuvane, matične knjige pohranjene u Matičnom uredu Biograd na Moru bile su nam izuzetno važne za istraživanje rodoslovlja vranskih obitelji da bi se mogao povezati velik broj osoba s postojećim stanjem duša koje se čuva u Župnom uredu Vrana.

S obzirom na navedena ograničenja, kao nužna alternativa nametnula se Zbirka dopunskih mikrofilmova matičnih knjiga i popisa obitelji koja se čuva u Hrvatskom državnom arhivu,⁴⁰ čiji se izvornici čuvaju, među ostalima, i u matičnim uredima sukladno zakonskoj regulativi. Putem ove zbirke moguće je dobiti preslike u potpunosti dostupne za korištenje:⁴¹ primjerice za matične knjige Župe Vrana koje se čuvaju u Matičnom uredu u Biogradu na Moru moguće je konzultirati njihove kopije u Hrvatskom državnom arhivu.

U Matičnom uredu Biograd na Moru za naselje Vrana čuvaju se sljedeće matične knjige: MKR za razdoblje 1892. – 1929.,⁴² MKR za razdoblje 1930. – 1948.,⁴³ MKV za razdoblje 1920. – 1949.⁴⁴ i MKU za razdoblje 1903. – 1949.⁴⁵

Gdje su nestale starije matice koje su najvjerojatnije oduzele komunističke vlasti,⁴⁶ nije poznato, ali bi se razlog vjerojatno trebao tražiti i u promjeni administrativne pripadnosti naselja Vrane, odnosno u prijelazu iz Općine Benkovac u Općinu Biograd 1955. godine.⁴⁷

39 Zakon o arhivskom gradivu i arhivima, NN 61/18., 98/19., 114/22. i 36/24.

40 Hrvatski državni arhiv (Hrvatska). HR-HDA-1448 Zbirka dopunskih mikrofilmova matičnih knjiga i popisa obitelji (dalje: HR-HDA-1448, ZDMMK)

41 Pristup popisu mikrofilmiranih matičnih knjiga moguć je putem mrežnih stranica Hrvatskog državnog arhiva, podizbornik Pretraga matičnih knjiga (<http://www.arhiv.hr/hr>).

42 HR-HDA-1448 ZDMMK, ZM-34F/646, matična knjiga rođenih MKR (1892. – 1929.)

43 HR-HDA-1448 ZDMMK, ZM-34F/646, MKR (1930. – 1948.)

44 HR-HDA-1448 ZDMMK, ZM-34F/646, MKV (1920. – 1949.)

45 HR-HDA-1448 ZDMMK, ZM-34F/646, MKU (1903. – 1949.)

46 O oduzimanju crkvenih matičnih knjiga u Hrvatskoj u doba komunističke vlasti vidi: Miroslav Akmadža, „Oduzimanje crkvenih matičnih knjiga u Hrvatskoj u vrijeme komunizma“, *Croatica Christiana periodica* 32, br. 61 (2008), 103–122.

47 Zakon o području općina i kotara u NRH od 13. srpnja 1955., NN NRH 36/1955.

Fondovi Državnog arhiva u Zadru

Nezaobilazna ustanova u istraživanju rodoslovlja upravo je Državni arhiv u Zadru koji čuva opsežno gradivo nastalo radom raznih državnih uprava, javnih službi, ustanova kao i osobnih i obiteljskih fondova. Ovo gradivo obiluje vrijednim podacima korisnima za rodoslovna istraživanja na temelju kojih je moguća rekonstrukcija cijelih obiteljskih loza mnogih naselja i gradova u Dalmaciji, od Raba do Visa.

U okviru ovog istraživanja konzultirano je ukupno 38 fondova pohranjenih u DAZD-u. U ovom radu oni su navedeni i opisani sukladno značaju koji imaju za genealoško istraživanje mjesta Vrane. Među njima se, kao najvažniji, izdvajaju fondovi HR-DAZD-221 Kotarski sud u Benkovcu (1817. – 1943.) i fond HR-DAZD-348 Obitelj Borelli-Galbiani – Vranski feud (1439. – 1934.). Osim njih, korišteni su i sljedeći fondovi: HR-DAZD-1 Generalni providuri za Dalmaciju i Albaniju (1597. – 1797.), HR-DAZD-3 Sindici inkvizitori za Dalmaciju i Albaniju (1748. – 1751.), HR-DAZD-5-Mletački katastar. Katastarske knjige (1597. – 1797.), HR-DAZD-6 Mletački katastar. Mape „Grimani” (1756. – 1797.), HR-DAZD-7 Pisma vještaka mjernika (1706. – 1797.), HR-DAZD-8 Mletački katastar. Skice katastarskih mapa područja Zadra, Knina i Imotskog (1597. – 1797.), HR-DAZD-21-Općina/Komuna Zadar. Kapetan Zadra, HR-DAZD-31 Bilježnici Zadra (1288. – 1797. (1847.)), HR-DAZD-50 Mjesno starješinstvo Zadar (1798. – 1806.), HR-DAZD-81 Kraljevska delegacija vlade u Zadru (1807. – 1810.), HR-DAZD-220 Prvostupanjski sud u Zadru (1798., 1806. – 1813.), HR-DAZD-217 Prizivni sud u Zadru (1798. – 1805.), HR-DAZD-102 Okružno poglavarstvo u Zadru (1816. – 1868.), HR-DAZD-88, Vlada/Namjesništvo za Dalmaciju (1813. – 1918.), HR-DAZD-478 Javni bilježnik Dušan Jurković (1930. – 1942.), HR-DAZD-236 Pomirbeni sud u Obrovcu (1798. – 1813.), HR-DAZD-92, Namjesništvo za Dalmaciju – Pokrajinska komisija za alodizaciju feuda (1813. – 1918.) i drugi fondovi.

Neki od navedenih fondova bit će posebno obrađeni u daljnjem tekstu, dok se – s obzirom na njihov opseg, ali i na ograničen prostor unutar samoga rada – pojedini fondovi neće pomnije prezentirati iako su iznimno važni. Primjerice, fond HR-DAZD-1 Generalni providuri za Dalmaciju i Albaniju (1597. – 1797.) koji obiluje raznim podacima o stanovništvu, dodjeli ili potvrdi investitura zemlje, kuća i mlinova, kojih za područje Vrane i zadarskog zaleđa ima vrlo malo, za razliku od ostatka Dalmacije. Slično vrijedi i za fond HR-DAZD-3 Sindici inkvizitori za Dalmaciju i Albaniju (1748. – 1751.) koji također sadržava spise o investiturama zemljišta, kuća i mlinova, kao i pritužbe stanovništva.⁴⁸ Isto tako, fond HR-DAZD-7 Pisma vještaka

48 Više vidi: Analitički inventar fonda HR-DAZD-3 Sindici inkvizitori za Dalmaciju i Albaniju

mjernika sadržava podatke o dodjeli zemljišta pojedinim osobama ili obiteljima te o njihovoj diobi.⁴⁹ Upravo su podaci o investiturama i dodjelama zemljišta ključni dokumenti za proučavanje migracije stanovništva.⁵⁰

Iako za naše istraživanje nije korištena, ne možemo preskočiti prvi korak svakog istraživača rodoslovlja u Državnom arhivu u Zadru, bio on znalac ili amater, a to je Zbirka matičnih knjiga.⁵¹ Ova arhivska zbirka koja sadrži matice rođenih, vjenčanih i umrlih, zatim knjige anagrafa, krizmanih, ispovjedenih i pričješćenih u uskršno vrijeme, registrira razne crkvene činove službeno ovlaštenih lica – svećenika. Skoro 2400 matičnih knjiga katoličkih i manjim dijelom pravoslavnih župa u Dalmaciji predstavljaju svojevrsan „rodovnik“ cjelokupnog stanovništva s neizmjernim značenjem za genealoška i demografska istraživanja, mjesnu onomastiku, patronimiku, kretanje pučanstva i podrijetlo i proširenost pojedinih obitelji.

Nakon pregleda fondova koji su konzultirani u okviru istraživanja slijedi obrada pojedinih fondova čija je građa bila ključna za rekonstrukciju rodoslovlja na području Vrane i zadarskoga zaleđa.

Fond Kotarskog suda u Benkovcu

Kotarski sud u Benkovcu,⁵² uz matične knjige, predstavlja najvažniji i najvrjedniji izvor za izradu rodoslovlja za 19. i 20. stoljeće, a u slučaju mjesta Vrane i za rekonstrukciju rodoslovlja s obzirom na nedostatak matičnih knjiga.

Fondovi kotarskih sudova obuhvaćaju različite serije: sudsku upravu, sudske nagodbe, parnične spise, ostavinske spise, skrbničke i štitničke (pupilarne) spise, oporuke, stečajne, zemljišnoknjižne spise, agrarne spise i slično,⁵³ o čemu će više biti riječi u nastavku. Sve ove serije obiluju vrijednim podacima korisnima za istraživače rodoslovlja, no posebno se ističe serija *Ostavinski spisi* koja je od neprocjenjive važnosti i koju nijedan ozbiljan rodoslovac ne bi smio zanemariti.

(1748. – 1751.), Državni arhiv u Zadru, dostupno na mrežnim stranicama u kategoriji Obavijesna pomagala, pristupljeno 15. lipnja 2025., <https://dazd.hr>.

49 Više vidi: Analitički inventar fonda HR-DAZD-7 Pisma vještaka mjernika (1706. – 1797.), Državni arhiv u Zadru, dostupno na mrežnim stranicama u kategoriji Obavijesna pomagala, pristupljeno 15. lipnja 2025., <https://dazd.hr>.

50 Josip Kolanović i dr., ur., *Vodič Državnoga arhiva u Zadru II* (Zadar: Državni arhiv u Zadru, 2014.), 643.

51 HR-DAZD-378 Zbirka matičnih knjiga Državnog arhiva u Zadru (dalje: ZMK)

52 HR-DAZD-221 Kotarski sud u Benkovcu (1817. – 1943.) (dalje: KSB)

53 Više o zemljišnoknjižnim spisima vidi: Ivica Ražov, „Arhivsko gradivo nastalo djelovanjem Zemljišnoknjižnog odjela Kotarskog suda u Zadru“, *Vjesnik dalmatinskih arhiva* 3, br. 1 (2022), 11-35.

Za svaku preminulu osobu vodio se ostavinski postupak kojemu su prethodile posebne radnje. Dokumenti tih radnji postaju sastavni dio ostavinskog spisa. Unutar ostavinskih spisa moguće je pronaći prijave smrti koje podnose svećenici, odnosno upravitelji župe ili predsjednici općina, inventare cjelokupne imovine pokojnika (aktivu i pasivu), izvatke iz matičnih knjiga i razne druge obavezne obrasce.

Ostavinski spisi Kotarskog suda u Benkovcu većim su dijelom sačuvani, dok manji dio nedostaje u cijelim godištima ili u obliku pojedinačnih spisa. Spisi nisu uvijek jednako sačuvani: do sredine 19. stoljeća ostavine su uglavnom cjelovite, dok su one iz druge polovice 19. stoljeća rijetko potpune. Primjerice, za neke ostavine sačuvani su tek izvještaji o smrti, bez prateće dokumentacije, a za pojedine godine uopće nema sačuvanih ostavina navedenih u *ventilacionom* imeniku.⁵⁴

U pojedinim ostavinskim spisima sadržani su i parnični predmeti koji pružaju podatke o uvjetima i okolnostima pod kojima su pojedini rodovi doselili u Vranu. Na temelju tih izvora moguće je rekonstruirati migracijske tokove obitelji unutar zadarskog zaleđa. Tako je primjerice obitelj Juke Kapetanovića moguće detaljno pratiti kroz seobu iz Medviđe do Vrane. Oko 1897. godine, nakon što su izgubili imanje u Medviđi zbog dugova, sele u Sveti Filip i Jakov, zatim u Turanj, a potom oko 1900. godine dolaze u Vranu kao kmetovi veleposjednika Vika Pelicarića. Kmetovi obitelji Pelicerić bili su sedam do osam godina da bi naposljetku 1908. godine kupili imanje od Blaža Baradića pok. Tadije iz Banjevaca za 1200 kruna, uz ugovorenu isplatu polovice u novcu, a polovice u urodu.⁵⁵ Ostavinske parnice ponekad upućuju na preživjele tragove predkršćanskih, odnosno poganskih običaja, osobito u segmentu imenovanja i obiteljskih odnosa. Tako se u ostavinskom spisu nakon smrti Božice Krekić,⁵⁶ preminule 24. srpnja 1915. godine pri porodu, nalazi popis njezine šestero djece s preciznim datumima rođenja: Joso, Ivka, Križan, Zorka I., Petar i Zorka II. Značajna je činjenica da su dvije žive ženske osobe unutar iste obitelji nosile isto ime – Zorka. Ovakva praksa izravno odstupa od uobičajenih normi katoličke onomastike i građanskog prava te može ukazivati na postojanje ostataka starijih, predkršćanskih vjerovanja. U matici krštenih utvrđeno je da se dijete navedeno kao Zorka II. zapravo zove Stana,⁵⁷ što upućuje na razliku između službenog i svakodnevnog imena. Vjerojatno se u obiteljskom i mjesnom govoru Stana nazivala Zorkom, prema svojoj starijoj sestri, što bi moglo biti dio dubljeg

54 Za razdoblje od 1819. do 1846. nedostaje samo jedan spis. U ostalim godinama obuhvaćenima cjelokupnim istraživanjem izostaje jedan do najviše tri spisa po godini. Za godine 1901., 1910., 1917., 1941., 1942. i 1943. nedostaje većina spisa, dok za 1880., 1881., 1884. te za razdoblje od 1894. do 1897. spisi u cijelosti nedostaju.

55 HR-DAZD 221, KSB, ostavinski spisi, 1909., A 124/9, 1932., A 33/32

56 HR-DAZD 221, KSB, ostavinski spisi, 1915., A 169/15

57 HR-HDA-1448 ZDMMK, ZM-34F/646, MKR (1930. – 1948.), str. 80, br. upisa 17.

obrasca identifikacije unutar zajednice. Takva praksa ne može se tumačiti kao zamjena imena nakon smrti starijeg djeteta, jer je Zorka I. bila živa, već kao paralelna imenska uporaba s mogućim simboličkim, zaštitnim ili kulturološkim značenjem. Ovakvi slučajevi sugeriraju prisutnost prakse uvriježene u narodu koja ne slijedi strogo pravila jednokratne dodjele imena u katoličkoj tradiciji, a mogu se povezati s vjerovanjem u snagu imena, njegovu zaštitnu funkciju ili magijsko značenje.⁵⁸ Prema ostavinskom spisu otac obitelji, Marko Krekić, nalazio se u vojnoj službi, kao i najstariji sin Joso. Brigu o novorođenoj Stani (Zorki II.) nakon majčine smrti preuzela je općinska uprava.

Problem u genealogijskoj rekonstrukciji predstavljaju rodovi kod kojih se prezime nastavljalo po ženskoj liniji, osobito kada je muška osoba dolazila na ženino imanje, što je u lokalnoj terminologiji poznato kao dolazak u *vlaštvo*. Takve je slučajeve moguće identificirati upravo analizom ostavinskih spisa. U takvim slučajevima muškarci su učestalo preuzimali ženino prezime, osobito ako su dolazili na njezino obiteljsko imanje. Nerijetko se koristilo dvostruko prezime koje se kasnije pojednostavljivalo. Specifične su i situacije kad bi nevjesta ostala na ognjištu pokojnog supruga pa bi stupanjem u novi brak novog supruga „dovodila“ u *vlaštvo* na isto imanje. U takvim su se slučajevima novopridošli muškarci isprva koristili dvostrukim prezimenom, a kasnije se ustalilo samo prezime pokojnog supruga ili bi od početka preuzeli isključivo to prezime.

U Vrani su se tako pojedina prezimena, poput Golem, Sidić, Rakić, Krekić i dr., prenosila kroz žensku lozu. Primjerice prezime Sidić⁵⁹, jedno od najstarijih rodova u Vrani, sredinom 19. stoljeća ostaje bez muškog potomstva. Zadnji muški potomak bio je Ivan Sidić, preminuo 1832. godine.⁶⁰ On i supruga Marija Matulović imali su kćer Šimicu zvanu Šinka. Nakon Ivanove smrti Marija dovodi u *vlaštvo*, na imanje pok. supruga Ivana Sidića, novog supruga – Grgu Vrkića iz Kruševa, koji se kasnije u potpunosti identificira i kao vlasnik imanja Sidića, čak i pod prezimenom

58 Zamjena osobnog imena u pučkoj praksi mogla je biti potaknuta različitim okolnostima, a osobito se povezivala s vjerovanjem u apotropejsku (zaštitnu) funkciju imena. Uobičajen obrazac uključivao je slučajeve kada bi, nakon smrti djeteta, sljedeće dijete dobilo isto ime, no u svakodnevnoj uporabi nosilo bi drugo, zaštitno ime kako bi se „prevarila“ smrt. U širem kontekstu poznati su i složeniji slučajevi paralelne uporabe istih imena unutar jedne obitelji, i to bez prethodne smrti nositelja imena. Takva praksa može se tumačiti kao oblik identifikacijske simbolike, kao i ostatak arhaičnih vjerovanja u moć imena u zaštiti od zla ili nesreće. Dinka Alaupović-Gjeldum, „Običaji životnog ciklusa u Imotskoj krajini i zapadnoj Hercegovini, od konca XIX. stoljeća do Drugog svjetskog rata.” *Ethnologica Dalmatica* 8, (1999): 149-168.

Ražov, „Arhivsko gradivo nastalo djelovanjem Zemljišnoknjižnog odjela Kotarskog suda u Zadru“, 11-35.

59 Rimac, Mladineo, *Zadarsko okružje, Prvi dio*, 140-153. Prezime Sidić u Vrani prvi se put spominje u mletačkom katastru iz 1709. godine.

60 HR-DAZD 221, KSB, ostavinski spisi, 1832., E 1832/19.

Sidić, što potvrđuju razne isprave i popisi. Iako je Ivan Sidić u svojoj oporuci predložio Blaža Čirjaka za prokuratora, sud u ostavinskom postupku njegovu posljednju volju ne udovoljava, već postavlja njegovu udovicu Mariju Sidić i njezina novog muža Grgu Vrkića kao skrbnike.

Loza Vrkića ubrzo izumire, a jedina nasljednica ostaje Šimica, kći Ivana Sidića i Marije Matulović, koja na imanje svoga oca u *vlaštvo* dovodi osobu pod imenom Nikola, čije prezime i podrijetlo nama ostaju nepoznati. S obzirom na veliku zbrku i nedostatak arhivskih izvora teško je u potpunosti nadoknaditi nastalu rupu i točno rekonstruirati što se točno dogodilo u obitelji Sidić. Ostavinski spis iza Jure Sidića, sina Šimice (Šinke) Sidić i Nikole, donekle rasvjetljava odnose unutar ove obitelji. Tako saznajemo da je imanje Sidića naslijeđeno po ženskoj lozi, a ne muškoj, jer je u smrtovnici zabilježeno *Jure p. Nikole iz Vrane i matere Šinke, rođene Sidić iz Vrane* te podatak „Pokoju je stajao na materinstvu.“⁶¹

Prezime Sidić opstaje u Vrani sve do razdoblja nakon Drugoga svjetskog rata⁶² kada su članovi obitelji prisiljeni napustiti svoja ognjišta zbog progona komunističkih vlasti.⁶³

Unatoč relativno dobroj očuvanosti serije ostavinskih spisa, posebice za razdoblje do sredine 19. stoljeća, u istraživanju je kao dopunski izvor korištena i serija skrbničko-štitničkih spisa. Serija skrbničko-štitničkih spisa također nije sačuvana u cijelosti – sačuvano je svega deset kutija. Međutim, vrijedan izvor informacija unutar skrbničke serije pružaju upisnici skrbnički i štitnički. Oni uvelike nadomještaju nedostatak ostavina iz druge polovice 19. stoljeća iako se isključivo odnose na maloljetnu djecu preminulih osoba.

Upisnici skrbnički i štitnički sadrže podatke o malodobnoj djeci preminulih osoba, uključujući njihova osobna imena, datum rođenja i eventualno godinu smrti. Nadalje, evidentirana su imena majki, podaci o imenovanju *tutora* i *contutora*, odnosno skrbnika, kao i različite administrativne napomene. Uvijek se navode i napomene, osobito za žensku djecu: podaci o udaji i mjestu preseljenja, kao i odobrenja za brak ako su u brak stupile kao maloljetne osobe. Upisnici također sadrže administrativne oznake pripadajućih ostavinskih spisa čime se značajno olakšava identifikacija osoba istoga imena i prezimena unutar fonda, ali i njihovo povezivanje s drugim izvorima. Upisnici skrbnički i štitnički značajno su pomogli u

61 HR-DAZD 221, KSB, ostavinski spisi, 1931., A 141/1931,

62 Grana obitelji Sidić u naselju Vrani danas je prisutna isključivo kroz ženske loze, a nasljedni kontinuitet moguće je pratiti u prezimenima Kruneš, Zelić i Rogić, prema uvidu autora na temelju arhivske i usmene genealoške rekonstrukcije (2025).

63 HR-HDA-1561 Služba državne sigurnosti Republičkog sekretarijata za unutrašnje poslove SRH, br. dosjea 91685, Stjepan Sidić; HR-DAZD 455, Okružni sud u Zadru (1944. – 1994.), 1948., K.62/48, krivični postupak protiv Petra Sidića i dr., 1956., K175/56, krivični postupak protiv Petra Sidića i dr.

razrješavanju pojedinih problema vezanih uz identifikaciju osoba, kao i pri utvrđivanju pripadnosti određenim vranskim rodovima, pa i za rekonstrukciju obiteljskog stabla pokojnog Petra Čude,⁶⁴ sina Nikole, i njegove supruge Jerke, rođene Rogić. Za skrbnicu djece imenovana je njihova majka Jerka, dok je za *contutora* postavljen njegov punoljetni sin Ivan Čude. U Upisniku skrbničkom i štitničkom, u povodu smrti Ivana Golema,⁶⁵ evidentirano je petoro njegove maloljetne djece, s navedenim datumima rođenja: Božo (5. siječnja 1884.), Joso (5. prosinca 1885.), Jure (28. ožujka 1890.), Ante (13. siječnja 1894.) i Zorka (20. veljače 1902.). Sva su djeca navedena kao *figli del fu Ivan Golem q. Petar* – djeca pokojnog Ivana Golema, sina Petra. Također je zabilježen i datum Ivanove smrti: 4. siječnja 1903. godine. Iz navedenog upisa doznajemo i osobni nadimak Ivanove supruge, odnosno majke djece – Anica, zvana Ivanica Golem – te datum njezine smrti: 20. studenoga 1902. godine.⁶⁶ Za skrbnika Ivanove djece imenovan je Marko Golem-Čude, sin pokojnog Petra, dok su za *contutora* redom imenovani Mate Golem, sin također pokojnog Petra, te naknadno Joso Golem, sin Ivana. U evidenciji navedenog Upisnika za sve su navedene osobe precizno uneseni brojevi predmeta njihovih ostavinskih spisa pred Kotarskim sudom u Benkovcu, što omogućuje punu identifikaciju i točnu rekonstrukciju obiteljskih veza u arhivskom kontekstu. Ovi podaci od posebne su važnosti jer, zbog nedostatka sačuvanih matičnih knjiga i pripadajućih parica za određeno razdoblje, predstavljaju jedini pouzdan izvor za rekonstrukciju članova obitelji i rodbinskih odnosa. Kada podaci o pojedinim osobama nisu pronađeni u ostavinskim i skrbničkim spisima, nužno je posegnuti za drugim serijama spisa, osobito za serijom zemljišnoknjižnih spisa.

Serija zemljišnoknjižnih spisa, unutar koje se nalaze glavne knjige (*libri maestri*),⁶⁷ sa zbirkom isprava⁶⁸ i zemljišnoknjižnim dosjeom pojedinog zemljišnoknjižnog uloška (*Atti della partita*), predstavlja vrijedan izvor za rekonstrukciju rodoslovlja, praćenje migracija stanovništva, kupoprodajnih odnosa i nasljednih struktura unutar obitelji. Na temelju tih podataka moguće je dodatno potvrditi ili rekonstruirati obiteljsko rodoslovlje i njegove promjene tijekom vremena. Zemljišne knjige za k. o. Vranu nastale su krajem 19. i početkom 20. stoljeća te su i danas u službenoj uporabi. Glavne knjige čine zemljišnoknjižni ulošci⁶⁹ koji sadržavaju

64 HR-DAZD-221 KSB, Upisnici skrbnički i štitnički 1876. – 1897., inv. br. 218. br. upisa 347

65 HR-DAZD-221 KSB, Upisnici skrbnički i štitnički 1899. – 1903., inv. br. 219. br. upisa 347

66 HR-DAZD-378 ZMK, Zadar-bolnica, MKM 1892. – 1905., inv. br. 2215, str. 237, br. upisa 22. Upis smrti obavljen je pod prezimenom Golem-Čude.

67 Glavne knjige za katastarsku općinu Vrana (dalje: k. o. Vrana) nalaze se u Općinskom sudu u Zadru, Stalna služba u Biogradu na Moru, prema uvidu autora (2025).

68 Zbirka isprava za k. o. Vranu kao nedjeljivo gradivo do 1955. godine nalazi se u Općinskom sudu u Zadru, Stalna služba u Benkovcu, prema uvidu autora (2025).

69 Ražov, „Arhivsko gradivo nastalo djelovanjem Zemljišnoknjižnog odjela“, 20.

upise o vlasnicima, njihovim promjenama i dopunama, uz navođenje pravnog temelja na osnovi kojega je došlo do upisa, promjene vlasništva, poput dosudnica, zemljišnih sporova, kupoprodaja i dr. Na taj se način mogu u potpunosti pratiti nasljednici što je za rodoslovna istraživanja od osobite važnosti. Premda bilješke u glavnim knjigama ne pružaju sve detalje o pojedinom dokumentu, ti su podaci dostupni u zemljišnoknjižnim dosjeima pojedinih uložaka (*Atti della partita*) ili u zbirci isprava koje sadržavaju izvorne isprave ili njihove prijepise na temelju kojih je provedena uknjižba u glavne knjige.⁷⁰ Time je istraživaču omogućen cjelovitiji i dublji uvid u vlasničke i nasljedne odnose. Primjerice, iako ostavinski spis iza Petra Čude iz Muškovaca, koji je došao u *vlaštvo* i preuzeo prezime Golem, nije sačuvan, njegova je dosudnica sačuvana u zbirci isprava⁷¹ iz koje se vidi točan popis njegovih nasljednika kao i iz samog zemljišnoknjižnog dosjea zemljišnoknjižnog uložka (*Atti della partita*)⁷² i glavne knjige.⁷³

Serijska oporuka također predstavlja vrijedan izvor za proučavanje načina života, imovinskih odnosa i svakodnevnih običaja, premda se rjeđe koristi kao primarni izvor za izravnu rekonstrukciju rodoslovlja. Oporuke u pravilu sadržavaju temeljne podatke o pokretnoj i nepokretnoj imovini oporučitelja, njegovim dugovanjima, kao i o osobama koje nasljeđuju tu imovinu. Oporučitelj većinom navodi zakonske nasljednike u užem krugu – najčešće vlastitu djecu i bračnog druga – a u slučaju njihove smrti ili izostanka potomstva kao alternativne nasljednike navodi braću, sinovce i drugu bližu rodbinu. Osim toga, u oporukama se kao nasljednici nerijetko spominju unuci, zetovi ili rodbina po ženskoj liniji, čime se omogućuje uvid u obiteljske veze u više generacija. Iz jedne oporuke moguće je tako rekonstruirati do tri generacije članova uže obitelji. U znatnom broju upravo su oporuke pružile ključne podatke za identifikaciju osoba i njihovih odnosa, osobito u razdobljima kada su drugi izvori oskudni ili fragmentarni. Treba znati da oporuka ne mora sadržavati iscrpan popis svih srodnika ili članova obitelji, pa se ne smije koristiti kao jedini izvor pri izradi genealoških rekonstrukcija. Njezin sadržaj uvijek valja provjeriti i dopuniti podacima iz drugih serija i izvora.

Važno je naglasiti kako svakom dokumentu iz fonda Kotarskog suda u Benkovcu valja pristupiti s oprezom te ga kritički analizirati i usporediti s drugim relevantnim izvorima. I u ovim spisima mogu se pronaći određene netočnosti, poput pogrešno upisanih osobnih imena ili drugih nepreciznosti u dokumentima, što je već ilustrirano

70 Ražov, „Arhivsko gradivo nastalo djelovanjem Zemljišnoknjižnog odjela“, 30.

71 Općinski sud u Zadru, Stalna služba u Benkovcu, Zbirka isprava, 1903., br. 818/4.

72 HR-DAZD-221 KSB, Zemljišni dosje z. k. uložka, katastarska općina Vrana, br. za z. k. uložak 34, 82 i 81.

73 Općinski sudu u Zadru, Stalna služba u Biogradu na Moru, k. o. Vrana, glavna knjiga, z. k. uložak 34, 82 i 81.

rano konkretnim primjerima. Unatoč tomu ostavinska serija, skrbničko-štitnička serija, zemljišnoknjižna serija te serija oporuka predstavljaju izvore izravno vezane za identifikaciju pojedinaca i njihovih nasljednika. Upravo se na temelju tih dokumenata može rekonstruirati obiteljska struktura u nekoliko generacija što uvelike nadopunjuje i konkretizira podatke sadržane u matičnim knjigama. Ostale serije Kotarskog suda, iako nisu neposredno usmjerene na genealogiju, također sadrže dragocjene podatke o svakodnevnom životu pojedinaca i društvenim okolnostima te ne bi smjele biti zanemarene u širem istraživačkom kontekstu.

Fond Obitelj Borelli-Galbiani – Vranski feud

Fond Obitelj Borelli-Galbiani – Vranski feud (u daljnjem tekstu Vranski feud),⁷⁴ uz fond Kotarskog suda u Benkovcu, predstavlja jedan od najvažnijih izvora za istraživanje vranskih rodova, kao i obitelji iz naselja koja su se nalazila unutar Vranskog feuda ili su mu gravitirala. Vranski feud dospio je u posjed obitelji Borelli s ortacima sredinom 18. stoljeća, nakon razdoblja višedesetljetnog zapuštanja i zane-marivanja. Riječ je o najvećem i najznačajnijem feudalnom posjedu u Dalmaciji⁷⁵ koji je obuhvaćao više naselja s brojnim stanovništvom, zatečenim i novopridošlim. Zbog raznolikosti demografske strukture i dinamike naseljavanja ovaj fond zauzima ključno mjesto u istraživanju genealogije, migracijskih procesa i društvenih odnosa u Vranskome bazenu i širem području Bukovice. Fond još uvijek nije arhivistički sreden i čeka sustavnu obradu. U sadašnjem stanju, kako je danas pohranjen u arhivu, fond je podijeljen u nekoliko cjelina (serija): prva cjelina je Nacrti feuda, druga Feudalni spisi, treća Korespondencija, četvrta serija Ekonomija feuda, peta cjelina je Spisi od općeg značaja o upravi Dalmacije i sedma cjelina je Razno.⁷⁶

Arhivski fond Vranskog feuda jedan je od rijetkih sačuvanih fondova feuda u Dalmaciji.⁷⁷ Njegovo gradivo je, u velikom dijelu, gotovo u potpunosti očuvano.

74 HR-DAZD-348 Vranski feud, dodatno usp. Državni arhiv u Šibeniku (Hrvatska). HR-DAŠI-288 Obitelj Borelli (19. – 20. stoljeće) (dalje: HR-DAŠI-288).

75 Dubravka Mlinarić, Drago Župarić-Iljić, „Ranonovovjekovna melioracija, protomoderna migracije i ekonomski razvoj vranskog posjeda.” *Migracijske i etničke teme* 33, no. 1 (2017), 42.

76 Fond je sadržavao i šestu cjelinu, Poljoprivredno društvo, koja je u međuvremenu izdvojena kao novi fond HR-DAZD-498 Središnje agronomsko društvo Zadar. Iz cjeline Razno izdvojen je i formiran osobni arhivski fond HR-DAZD-581 Luigi Maschek. U fond Obitelj Borelli (HR-DAZD-635) izdvojena je cjelina dokumenata koji se odnose na obitelj Cattani. Fond HR-DAZD-348 sređivan je pedesetih godina 20. stoljeća i njegovo stanje zahtijeva temeljitu reviziju tog postupka.

77 Iako arhivska građa primjerice o feudu Pakoštane kao posebnom fondu nije sačuvana, određeni podaci o tom feudalnom posjedu mogu se ipak rekonstruirati na temelju dokumenata sačuvanih u fondu HR-DAZD-92 Namjesništvo za Dalmaciju – Pokrajinska komisija za alodizaciju feuda

Stvaratelj fonda administrativno je vodio dokumentaciju sustavno i pedantno što je rezultiralo bogatim korpusom izvora koji svjedoče o životu unutar feuda – i stalnih i povremenih stanovnika. U nastavku rada izdvojit ćemo one dijelove fonda koji su se pokazali osobito važnima za genealogijska istraživanja, s posebnim naglaskom na dokumente koji omogućuju rekonstrukciju obiteljskih struktura, migracijskih obrazaca i nasljednih odnosa.

Fond sadržava nekoliko važnih popisa stanovništva iz 18. stoljeća, osobito iz druge polovice stoljeća. Prvi važniji popis starih i novih stanovnika datira iz 1746. godine⁷⁸ i odnosi se na mjesta Vranu, Radošinovac i Banjevce. Međutim, pri interpretaciji ovog izvora potrebno je zadržati određeni oprez jer postoje indicije kako je popis namjerno umanjen. Stvarno stanje feuda bilo je prikazano lošijim nego što je uistinu bilo radi stvaranja povoljnijih okolnosti za dobivanje investiture nad feudom Vrana.⁷⁹ Nadalje, fond sadrži detaljne anagrafe iz 1781.⁸⁰ i 1792.⁸¹ godine koji su iznimno značajni za demografsko proučavanje feuda jer sadrže popise domaćinstava s imenima glava kućanstava, dobnu strukturu članova, stanje stambenih objekata, površine obradivog zemljišta, broj domaćih životinja, stanje oružja i pregled obrtničkih djelatnosti.

Veleposjednici su uglavnom dodjeljivali zemljište u kolonat ili zakup na temelju ugovora koji su se uglavnom ovjeravali kod bilježnika. Fond obiluje takvim ugovorima s korisnicima feuda na temelju naseljavanja ili sezonskog boravka radi sezonskih radova poput ispaše i sl.⁸² Iz samih ugovora može se saznati mnogo o migracijama, o pojedinim osobama i njihovim precima. Neki ugovori sklapani su

(1813. – 1918.), Pakoštane. O istome vidjeti: Znanstvena knjižnica Sveučilišta u Zadru, *Per li fedeli Germani Signanini contro il comun di Pacoschiana*, Misc. B, br. 2220/25142.

78 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 10, 1746., br. 1; sv. 8, knj. D, str. 2-3.

79 Usporedba katastarskih popisa Vrane iz 1709. (Rimac, Mladineo, *Zadarsko okružje, Prvi dio*, 140-153), popis starih i novih stanovnika Vrane iz 1746. (HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 10, 1746., br.1) i katastarskih popisa 1756. (HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 89, 1756. br. 1, *Katastar 1756. za naselja feuda*) pokazuje da popis iz 1747. godine ne sadržava određena prezimena prisutna u ostalim popisima. Ovakvo odstupanje, bez jasnog demografskog ili migracijskog opravdanja, upućuje na mogućnost svjesnog umanjenja broja obitelji što je moglo biti motivirano fiskalnim ili investiturnim interesima vlasnika feuda.

80 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 13, 1781, br. 3. (za mjesta Banjevce, Radošinovac, Sv. Filip i Jakov, Tinj, Lišane Tinjske); sv. 13, 1781, br. 10 (Vrana). Anagraf iz 1781. godine sastavljen je po nalogu generalnog providura Paola Boldua. Lovorka Čoralić, „Prilog proučavanju demografskog razvoja Dalmacije i Zadra tridesetih i četrdesetih godina XIX. stoljeća“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 23 (1990): 84.

81 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 89, 1792, br. 20 (za mjesta Vranu, Sv. Filip i Jakov, Turanj, Pakoštane, Tinj s Bubnanima i Lišanima Tinjskim, Radošinovac, Dobravodu i Banjevce).

82 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 99, zakupi mještana Banjevaca, Ceranja, Sv. Filip i Jakova, Jagodnje, Kakme, Lišana, Pakoštana, Vrane, Polače, Radošinovaca, Tinja, Sikova, Turnja i Biograda.

između više članova jednog domaćinstva što omogućuje uvid u točne rodbinske veze, primjerice obitelji Ilije i Nikole, braće Čirjak pok. Luke iz Popovića, žitelja Vrane iz novigradskog okruga⁸³ ili obitelji braće Ivana i Miška Vulina s Jurom i Franom Vulinom pok. Mate pok. Tome i iz 1801. godine⁸⁴ i obitelji Vida Čirjaka pok. Dujma.

Takvi se ugovori javljaju u cijelom razdoblju upravljanja feudom obitelji Borelli. Iako su svi sadržajno dragocjeni, posebno se izdvajaju ugovori s kraja 18. i početka 19. stoljeća, s obzirom na izostanak matičnih knjiga za to razdoblje. Njihova je posebna vrijednost u tome što prethode matičnim knjigama i fondu Kotarskoga suda u Benkovcu – osobito serijama ostavinskih spisa i oporuka, čime se izravno nadovezuju na te izvore i omogućuju uspostavu kontinuiteta u genealogijskom istraživanju. Ugovori reguliraju međusobna prava i obveze s jedne strane između feudalca i s druge zakupaca ili kolona. Budući da je u mnogim obiteljima došlo do prekida loze *senza prole* (bez potomstva) po muškoj liniji, ovi ugovori omogućuju uvid u to komu je takav posjed bio dodijeljen i pod kojim uvjetima. U većini slučajeva posjedi su – u cijelosti ili djelomično – dodjeljivani novopridošlom stanovništvu, ponajprije s područja Bukovice i Ravnih kotara. Česta je bila praksa da se zemljište dodijeli zetovima dotadašnjih korisnika posjeda što se može tumačiti kao pokušaj očuvanja kontinuiteta u korištenju zemljišta i oslanjanje na osobe koje su već bile uključene u rad domaćinstva. Budući da su zetovi nerijetko živjeli u istom kućanstvu s preminulim korisnikom i sudjelovali u obradi zemlje, njihovo korištenje posjeda čini se racionalnim i pragmatičnim rješenjem. Ponekad čak dva zeta nasljeđuju isto imanje, što je također precizno regulirano ugovorima, uključujući prava i obaveze te cjelovit popis posjeda i njegovih međaša (susjeda). Primjerice, nakon prestanka muške linije loze Ante Fiorinija iz Banjevaca 1793. godine zemljište se dodjeljuje Marku Bulatu iz Mirilovića Zagore, a uz ugovor se nalazi i rodoslovno stablo Bulatove obitelji.⁸⁵ Tako za pojedine rodove na početku istraživanja nije bilo moguće povezati neka prezimena u neku bližu ili daljnju rodbinsku povezanost iako su određeni rodovi koristili isti ili podijeljeni stambeni objekt, zemljište i drugu imovinu, što je bilo jasno iz kartografskih prikaza.⁸⁶ Primjer su obitelji Zurak i Geldum koje nastanjuju isti stambeni objekt – nekadašnje imanje pokojnog Ivica Oparića. Ugovor sklopljen između feudalca s jedne strane i Zurka i Gelduma s druge rasvjetljuje ovaj odnos,

83 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 99, 1804., br. 15, 2-9.

84 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 99, 1801., br. 9, 1-8.

85 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 99, 1793, br. 1, 2/4

86 Državni arhiv u Splitu (Hrvatska). HR-DAST-152 Arhiv mapa za Istru i Dalmaciju, Katastar Dalmacije 1819. – 1981. (dalje: HR-DAST-152, AMD), red. br. 710, k. o. Vrana, originalni plan prvog službenog premjera bivše pokrajine Dalmacije iz 1825. godine; HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 97, k. o. Vrana.

odnosno činjenicu da je riječ o zetovima Ivice Oparića. Slična situacija zabilježena je i kod obitelji Čirjak čija će genealogijska problematika biti detaljnije obrađena u drugome dijelu rada.

Unutar cjeline feudalnih spisa fond sadržava razne presude, npr. pri podjeli imovine. Upravo ovakve presude upućuju nas na fond Zadarskog kapetanata⁸⁷ koji otvara novu istraživačku dimenziju. Iz feudalnih spisa moguće je doznati ključne podatke o pojedinim obiteljima, pa tako i o prezimenu Rakić te problemima s kojima su se njegovi nositelji suočavali. Analizom dostupnih spisa utvrđeno je da današnji Rakići nisu u krvnom srodstvu s nositeljima toga prezimena iz 18. stoljeća. Naime, današnji Rakići zapravo su Bašići doseljeni iz Radošinovaca, koji su također bili poznati pod prezimenom Kljaić⁸⁸ koje je prvotno bilo nadimak. Do preuzimanja prezimena Rakić od Bašića dolazi nakon smrti Ivana Rakića, a okolnosti su razjašnjene iz sudske dokumentacije, odnosno dijela gradiva koji se nalazi upravo u fondu Vranskog feuda, u cjelini Feudalni spisi.⁸⁹ Iz spisa je razvidno da se Ivanov otac Petar s djecom koju je dobio s Katom Tomašević seli u Vranu nakon Katine smrti. Petar ulazi u drugi brak s Mandom Vratrović, udovicom pok. Ivana Bašića. I u drugom braku Petar ima djece, ali u konačnici svi umiru bez nasljednika. Ključni je dio da druga žena Petova, Manda Vratrović, sa sobom dovodi i djecu svog prvog muža Ivana Bašića zv. Kljaić što je dosta neobičan čin s obzirom na uobičajenu praksu. Živeći u zajedničkom domaćinstvu Petra Rakića, djeca Mande Vratrović i Ivana Bašića identificiraju se prezimenom Rakić koje zadržavaju i koriste kao svoje prezime, a prezime Bašić/Kljaić u potpunosti odbacuju.

Zasigurno najvrjednija i najatraktivniji dio gradiva Vranskog feuda za sve rodoslovce predstavljaju rodoslovna stabla izrađena 1837. godine za sva sela feuda⁹⁰, kao i druga rodoslovna stabla koja su nastajala krajem 18. i početkom 19. stoljeća, koja su razasuta unutar različitih cjelina fonda. Ona nisu rađena isključivo za stalne stanovnike feuda, već i za povremene korisnike (primjerice sezonske stočare) iz raznih mjesta, najčešće iz područja Bukovice.⁹¹ Iako razlog izrade rodoslovnih stabala nije u potpunosti jasan, pretpostavlja se da su služila kao sredstvo za praćenje nasljednika i obveznika davanja, odnosno prava iz ranije sklopljenih ugovora. Cjelina Ekonomija feuda obiluje popisima dužnika i obveznika, evidencijama prihoda i rashoda te davanjima za tekuće godine. Također sadrži brojne registre doseljenih

87 HR-DAZD-21 Općina Zadar. Kapetan Zadra (1410. – 1797.)

88 Božo Došen, *Župa Radošinovac i radošinovačko rodoslovlje* (Zadar: Ogranak Matice hrvatske u Zadru, 2019), 128, 164.

89 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 41. 1863, br. 264

90 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 98.

91 Primjerice Jurišić, Karamarko, Anić, Župan, Rudić, Čerina, Milković, Smokrović, Buljat, Plazibat, Kužet, Zubčić, Matijević, Kardum, Katuša, Galac, Lončar, Batur, Sakić, Matić, Arbanas, Šuša, Banić, Marinović, Žilić, Nimčević, Rujak, Modrić i dr.

osoba s naznakama mjesta njihova podrijetla, popis posjeda u odnosu na stanje iz 1756. godine i sredine 19. stoljeća s točnim prikazom čestica, brojem rodoslovnog stabla, podacima o prekidu *linea maschile*⁹² te posjedovne listove za mjesto Vranu iz 1851. godine.⁹³ Ovakvi su posjedovni listovi posebni s obzirom na postojanje službenog katastarskog operata koji ne sadrži ovakav tip posjedovnih listova za to razdoblje. Zasiurno, fond Obitelj Borelli-Galbiani – Vranski feud predstavlja nezamjenjiv izvor za proučavanje povijesti stanovništva s područja feuda jer obuhvaća širok spektar podataka o migracijama genealogijskoj strukturi i svakodnevnom životu stalnih i povremenih stanovnika. Njegova višeslojna dokumentacija omogućuje detaljnu rekonstrukciju obiteljskih veza, vlasničkih odnosa i društvene dinamike, čime ovaj fond nadilazi ulogu klasičnog feudalnog arhivskoga gradiva i prerasta u temeljnu istraživačku bazu za sve rodoslovce zainteresirane za područje Vranskoga bazena i šire.

Fondovi mletačkog katastra

U Državnom arhivu u Zadru čuvaju se fondovi mletačkog katastra nastaloga u Dalmaciji u 17. i 18. stoljeću. To su fondovi: HR-DAZD-5 Katastarske knjige ([1452.] 1609. – 1797. [1825.]), HR-DAZD-6 Mape Grimani (1610. – 1797. [1854.]), HR-DAZD-7 Pisma vještaka mjernika (1706. – 1796.), HR-DAZD-8 Skice katastarskih mapa područja Zadra, Knina i Imotskog (1709. – 1756.) i HR-DAZD-381 Mape Dalmacije. Zbirka obitelji Kurir (1701. – 1800.). Oni sadržavaju katastarske podatke u različitim oblicima: knjigama, na katastarskim skicama i planovima te u spisima, i dopuštaju navigaciju kroz prostor i vrijeme pa su podatni za proučavanje povijesti vlasništva nad zemljištem i odnosa centralne države prema podanicima, gospodarskih i obiteljskih odnosa, prometnih komunikacija, toponimije i kartografije.⁹⁴ Poseban je značaj ovih fondova da su izvanredan izvor za rodoslovna i demografska istraživanja.

U fondu Katastarskih knjiga za mjesto Vranu pronalazimo sedam katastika nastalih od 1709. do 1756. godine⁹⁵, dok u Mapama Grimani postoji ukupno deset katastarskih karata sela Vrane.⁹⁶ Svaka katastarska knjiga, osim podataka o zemlji

92 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 90, od br. 1 do 7 za naselja Banjevce, Sv. Filip i Jakov, Pakoštane, Radošinovac, Tinj, Vranu i Biograd.

93 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 92. 1851. – 1860.

94 Više o mletačkim katastrima u Državnom arhivu u Zadru pogledati u: Ivana Burić, Tamara Šarić-Šušak, „Mletački katastri Dalmacije u Državnom arhivu u Zadru“, *Vjesnik dalmatinskih arhiva*, 2/2021, Zadar, 11-43.

95 HR-DAZD-5 Mletački katastar. Katastarske knjige (1597. – 1797.) (dalje: HR-DAZD-5), sign. 326.1. do 326.7.

96 HR-DAZD-6 Mletački katastar. Mape Grimani (1597. – 1797.), sign. 1.264.1. – 9. te 2.7.

(veličini čestica, vrsti zemlje i kulturama), sadržava precizno opisanu obiteljsku situaciju svakog pojedinog vlasnika ili korisnika čestice, tj. detaljan prikaz svih članova proširenih obitelji po dobi i spolu te su često imenom navedeni odrasli muški članovi obitelji na koje ne glasi investitura. Posebnost *Grimanijeve izmjere* od 1754. – 1756. godine za svakog rodoslovca i demografa predstavlja pravi dragulj: osim vlasnika i veličine čestica upisani su i vlasnici čestica koje sa svih četiriju strana okružuju navedeni teren što predstavlja neizmjereno vrijedan alat u rekonstrukciji stanovništva i rodbinskih veza cijelog sela. Budući da su za Vranu sačuvana dva katastrika iz te izmjere, može se s velikom sigurnošću tvrditi da je moguća cjelokupna rekonstrukcija stanovnika sela sredinom 18. stoljeća.⁹⁷

Fond Bilježnici Zadra

Fond Bilježnici Zadra⁹⁸ jedan je od najopsežnijih arhivskih fondova⁹⁹ s iznimno bogatim sadržajem koji obuhvaća velik broj podataka o stanovništvu čime predstavlja neiscrpan izvor informacija za različite oblike povijesnog i demografskog istraživanja.

Proučavajući ovaj fond za 17. stoljeće i prvu polovicu 18. stoljeća, uočava se da je zastupljenost korisnika usluga javnog bilježnika s područja Vrane, njezine okolice i zaleđa, posebice Bukovice, izrazito mala. Nasuprot tomu stanovnici primorskih krajeva i otočani znatno se više koriste institutom javnog bilježnika. Razlozi ovog fenomena zasad nisu u potpunosti razjašnjeni i na njih bi tek trebala odgovoriti buduća historiografska istraživanja. Važnu prekretnicu u povećanju prisutnosti korisnika iz Vrane predstavlja djelovanje feudalca Andrea Borellija koji očigledno postupno mijenja svijest lokalnog stanovništva o važnosti i uporabi bilježničkih isprava, prvenstveno vlastitom praksom. U ovjerama isprava obitelj Borelli najčešće se koristi uslugama zadarskog bilježnika Domenica Castellija s kojim surađuje u pravnim poslovima unutar feuda, osobito u odnosima sa zakupcima i kolonima. U

97 HR-DAZD-5, sign. 326.5., 326.6. i 326.7.

98 HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra (1279. – 1797.) (dalje: BZ) i HR-DAZD-577, Bilježnici Zadra (1768. – 1847.)

99 Više o službi javnog bilježnika vidi: Filip Novosel, „Služba javnog bilježništva u Dalmaciji za vrijeme mletačke uprave – primjer javnih bilježnika Zadra sredine 17. stoljeća“, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 63 (2021), 171–203.; Lovorka Čoralić, Filip Novosel, *Gradivo za povijest istočnoga Jadrana u ranom novom vijeku, svezak IV. Spisi zadarskoga bilježnika Franje Sorinija (1659. – 1662.)* (Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2024.); Lovorka Čoralić, Filip Novosel, *Gradivo za povijest istočnoga Jadrana u ranom novom vijeku, svezak III. Spisi zadarskoga bilježnika Franje Sorinija (1656. – 1659.)* (Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2022.),

tekućem radu bilježnika Castellija u početku se susreću pojedinačne isprave koje se odnose na poslove unutar feuda kao i na privatne poslove obitelji Borelli. Međutim, od 1790. godine Domenico Castelli sve isprave koje se odnose na obitelj Borelli, a tim i na feud Vrana, svrstava u zaseban svezak pod nazivom *Atti per il conte Andrea Borelli*.¹⁰⁰

Brži pregled velikog broja isprava omogućen je pomoću repertorija koji sadržavaju osnovne podatke o strankama u dokumentima, vrsti isprave i njezinoj poziciji unutar sveščića. Time je istraživačima znatno olakšano pretraživanje i korištenje fonda.

Osim što predstavljaju vrijedan pravni i administrativni izvor bilježničke isprave, nerijetko otkrivaju podatke od ključne važnosti za proučavanje promjena unutar rodoslovnih struktura. Primjeri poput obitelji Striguljica gdje se iz bilježničkih upisa – osobito u slučajevima iz 1730-ih godina u kojima se navodi „*Giacinta Iuanco-uich Strigulzsa da Vrana terziaria di S. Domenico*“¹⁰¹ – otkriva paralelno korištenje prezimena Ivanković, potvrđuju da fond nije samo administrativno-pravna zbirka već i važan onomastički i genealoški izvor koji omogućuje detekciju diskontinuiteta, promjena i višestrukih identiteta unutar jedne obitelji. Time se potvrđuje istraživački potencijal bilježničke građe i njezina nužnost u svakom ozbiljnijem genealoškom istraživanju, osobito kada se promatra u korelaciji s ostalim fondovima poput Kotarskog suda u Benkovcu i Vranskog feuda.

Fond Općina/Komuna Zadar. Kapetan Zadra

Iako je fond Općina/Komuna Zadar – Kapetan Zadra¹⁰² značajan, prvi put se na njega obratila pažnja proučavanjem feudalnih spisa Vranskog feuda. Fond sadrži podatke o sigurnosti grada i bliže okolice, o sporovima između sela i seljana zadraskog kotara, o protjerivanju nepoželjnih osoba iz grada te o nadzoru nad javnim lokalima i gostionicama, šumama, zatim o plaćanju poreza, desetina, travarine, o sajmovima, izbjeglicama, hipotekama, gubavcima, otmicama,¹⁰³ sporovima pojedinih rodova, sporovima u obitelji i u konačnici *divisione* (podjele) određenih rodova. Upravo *divisione* obitelji rasvjetljavali su nam razrješavanje pojedinih problema. Naime, određene obitelji istog prezimena smatrale su da nisu rodbinski povezane, a razlog treba tražiti upravo u podjelama obitelji, odnosno u svađama koje su prethodile.

100 HR-DAZD-31, BZ, 131. Domenico Castelli, kutija 360.

101 HR-DAZD-31, BZ, Antonio Guverini, busta I, fasc. VII, str. 14, 1731, busta II, fas. XI, str. 28, 1738

102 HR-DAZD-21, Općina/Komuna Zadar. Kapetan Zadra (1407. – 1797.) (dalje: KZ).

103 Kolanović, *Vodič Državnoga arhiva u Zadru I*, 133.

U tom je kontekstu zabilježena i podjela obitelji Knežević kojom se razvrgava dotadašnja stoljetna obiteljska zajednica pri čemu iz nekoć jedinstvenoga kućanstva nastaju najprije dva, a zatim i tri zasebna ognjišta.¹⁰⁴ Također je zabilježen slučaj koji se odnosi na problem skrbništva nad malodobnom djecom nakon smrti Mate Čirjaka. Njegova udovica Cvita ostaje trudna s Josipom Barišićem iako se još uvijek nalazi u zajedničkom kućanstvu s bratom pokojnog supruga. Djever traži dodjelu skrbništva nad djecom navodeći kao razlog potrebu zaštite njihove imovine, dok istodobno optužuje svoju nevjestu za razvratno ponašanje i nedolično vladanje tijekom udovištva.¹⁰⁵ Slični obiteljsko-imovinski sporovi dokumentirani su i kod obitelji Oparić, Geldum kao i kod drugih vranskih rodova. Ovaj fond pruža jedinstven uvid u unutarnje dinamike seoskih zajednica zadarskoga kotara. Dokumentirani postupci razdruživanja obiteljskih zadruga te postupno negiranje krvnoga srodstva – zbog imovinskih interesa ili narušenih međuljudskih odnosa – čine ovaj fond izuzetnim izvorom za razumijevanje rodovskih struktura. Premda se u razdoblju podjela obitelji još uvijek jasno potvrđuju rodbinske veze, upravo ovi dokumenti postaju ključno polazište za razumijevanje kasnijih negacija krvnoga srodstva koje se javljaju u 20. stoljeću. U tom kontekstu podjele obitelji ne predstavljaju tek administrativnu činjenicu, već duboko ukorijenjen društveni proces koji je posredno utjecao na dugoročne percepcije identiteta i pripadnosti unutar pojedinih rodova.

Fond Kraljevska delegacija vlade u Zadru (1807. – 1810.)

Fond Kraljevska delegacija vlade u Zadru (1807. – 1810.)¹⁰⁶ fond je vrhovnog upravnog tijela zadarskog okruga za vrijeme francuske vladavine. Delegacija nadgleda rad općinskih vijeća, poreznika i financijskih službenika, prikuplja i vodi razne statističke podatke za svoj okrug te generalnom providuru šalje računske i knjigovodstvene knjige i bilance svih općina svog okruga. U fondu pronalazimo

104 „...Primo, Sia divise le Case in trè porsion, una porsione al Vido, e due al Petar. Il fero del foco al Petar. Secondo. Tutta la mobiglia e ordeni sia divisa in trè porsion, una porsion al Vido, e due al Petar, cosi pure li Animali tutti, e li Vignalli come prima sia consegnati ad ogni uno il suo. Terzo. La Podnovnisa, e Pradaria in trè porsioni una al Vido e due al Petar, e il Rimanente della Terra sia divisa à Capite...” HR-DAZD-21, KZ, Zan Tomaso Soranzo, 1794. – 1795., knjiga V., 1795., 112v-112r.

105 „... Una donna, che in stato Vedovile non seppe dirriggerarsi; ma che inclinò al vizio, non merita di esser dirrettrice di tre innocenti pupille. Il Parente Agnato più prossimo è Simun Ciriach, loro Zio Paterno, nella di lui Casa stanno, e quindi stante le esposte circostanze supplica Egli divotamente da Vostra Signoria Illustrissima di esser eletto in Tutore e Curatore delle tre figlie pupille del defunto Matte di lui figlie, onde, colli pubblici giustissimi assensi autorizzato, possa utilmente provvedere alli bisogni delle pupille, educandole, e diriggendole a nome delle massime più rette...” HR-DAZD-21, KZ, Carlo Riva, 1796. – 1797., knjiga II., 1796., 112v-112r.

106 HR-DAZD-81 Kraljevska delegacija vlade u Zadru (1807. – 1810.) (dalje: KDVZ)

anagrafe za pojedina naselja, mjesečne izvještaje rođenih, umrlih i vjenčanih po mjestima kao i statističke podatke o stanovništvu. U okviru ovog istraživanja korišten je svezak pod nazivom Stanovništvo – *popolazione*,¹⁰⁷ unutar kojega se nalazi vrlo vrijedan *Anagrafi del Riparto 4°. Circond°: I. anno 1808*.¹⁰⁸ za mjesta Goricu, Raštane, Tinj, Vranu, Banjevece, Radošinovac, Pakoštane, Sv. Filip i Jakov, Turanj i Biograd. Anagraf je osobito značajan jer donosi poimenični popis svih članova svakog kućanstva u pojedinim naseljima. Sadrži i podatke o religiji, spolu i dobnoj strukturi, obradi zemljišta, domaćim životinjama, mlinovima, važnim zanimanjima i kućama. S obzirom na lošu sačuvanost matičnih knjiga s početka 19. stoljeća, osobito za naselja Ravnih kotara i Bukovice, upravo izvješća o rođenima, umrlima i vjenčanima u fondu Kraljevske delegacije vlade u Zadru od izuzetne su važnosti za nadomještaj u rodoslovnim istraživanjima. U fondu se također mogu pronaći pojedinačni i skupni izvještaji, poglavito za mjesta Ravnih kotara i Bukovice. Primjer je skupni izvještaj rođenih, umrlih i vjenčani za siječanj i veljaču 1807. godine – *Riparto 3zo. Circond°: Pmo.*,¹⁰⁹ iz kojega se dobivaju vrijedni podaci za naselja Popović, Podgrađe, Lisičić, Bulić, Brušku, Rodaljice, Nunić i druga mjesta,¹¹⁰ a onda i vrijedni podaci za pojedine obitelji koje kasnije naseljavaju Vranu. Poimenični anagrafi i skupni izvještaji umrlih, vjenčanih i krštenih iz ovoga fonda nadopunjuju praznine u serijama matičnih knjiga te pridonose uspostavi kontinuiteta genealoških linija na početku 19. stoljeća pa predstavljaju iznimno vrijedan izvor za demografsko i rodoslovno istraživanje Vrane i drugih mjesta koji su teritorijalno pripadali Kraljevskoj delegaciji vlade u Zadru.

Fond Javni bilježnik Dušan Jurković (1912. – 1942.)

Iako bi se moglo pretpostaviti da razdoblje 20. stoljeća ne bi trebalo predstavljati poteškoće u rodoslovnim istraživanjima, u našem slučaju pojavili su se određeni problemi koje smo uspjeli razriješiti upravo zahvaljujući fondu javnog bilježnika Dušana Jurkovića.¹¹¹ Gradivo javnih bilježnika sačuvano je samo s početka druge austrijske uprave te se nalazi unutar fonda HR-DAZD-31 Bilježnici Zadra (1288. – 1797. [1847.]). Za preostali dio austrijske uprave gradivo javnih bilježnika za 19. stoljeće nije sačuvano, osim s kraja 19. stoljeća. Za ono gradivo koje je sačuvano formirani su

107 HR-DAZD-81, KDVZ, 1809. god., svežanj 96, Titolo XVIII.

108 HR-DAZD-81, KDVZ, 1809. god., svežanj 96, Titolo XVIII., r. 2, br. 471.

109 HR-DAZD-81, KDVZ, 1807. god., svežanj 94, Titolo XVIII., r. 2, br. 1169.

110 Obuhvaća mjesta Vinjerac, Slivnicu, Posedarje, Islam Latinski, Islam Grčki, Kašić, Novigrad i Pridragu, Smilčić, Gornje Biljane, Karin, Popović, Korlat, Kulu Atlagića, Kožlovac, Buković, Podgrađe i Lisičić, Lepure, Ostrovicu, Žažvić, Dobropoljce, Lišane, Bulić, Brušku, Rodaljice, Bjelinu, Nunić i Đevrske.

111 HR-DAZD-478 Javni bilježnik Dušan Jurković (1912. – 1942.)

posebni fondovi za svakog javnog bilježnika pojedinačno.¹¹² Dušan Jurković u službi javnog bilježnika započinje s radom 1912. godine s teritorijalnom nadležnošću koja pokriva Kotarski sud u Benkovcu¹¹³ gdje djeluje do kraja svog života 1942. godine. Njegovi prethodnici, javni bilježnici Francesco Karmelić i Josip Raimondi, u svom životnom vijeku djeluju kao javni bilježnici u više gradova i upravo zbog svoga djelovanja pri različitim sudovima njihovo gradivo danas pronalazimo u Državnom arhivu u Šibeniku.¹¹⁴ Josip Raimondi djeluje kao javni bilježnik pri Kotarskom sudu u Benkovcu od 1895. do 1904. godine, a Francesco Karmelić od 1904. do 1912. godine te su u velikoj mjeri sačuvani njihovi spisi nastali radom za teritorijalnu nadležnost Kotarskog suda u Benkovcu, pa slijedom toga i za naselje Vranu. S obzirom na prirodnu geografsku povezanost s Biogradom, gradivo o stanovnicima Vrane može se pronaći i u fondovima Javnih bilježnika koji su djelovali na području teritorijalne nadležnosti Kotarskog suda u Biogradu.¹¹⁵ Zbog problema s nedostupnošću matičnih knjiga za 20. stoljeće, posebice onih koji se čuvaju matičnim uredima, te zbog fragmentarno sačuvanih parica matičnih knjiga koje su izraženije za razdoblje 1920-ih i 1930-ih godina, fond Javnog bilježnika Dušana Jurkovića uvelike je od pomoći, posebno zbog migracije stanovništva. Naravno, ne treba zanemariti ni ostavinske postupke koje je javni bilježnik vodio pri svojoj kancelariji. Dušan Jurković je kao javni bilježnik djelovao pri Kotarskom sudu u Benkovcu, pa tako i s teritorijalnom nadležnošću za Vranu. Vranjani su se često koristili njegovim uslugama pri potvrđivanju svojih isprava u svakodnevnom životu – poput kupoprodajnih i darovnih ugovora, zadužnica, sporova i drugih dokumenata korištenih u svakodnevnom životu – što ovaj fond čini izuzetno značajnim za proučavanje lokalne povijesti, migracija i rodoslovlja.

Primjeri iz istraživačke prakse

U ovome dijelu rada bit će prikazani primjeri iz istraživačke prakse vezani uz određena prezimena, odnosno rodove. Odabrani su slučajevi koji se odnose na najsjloženije i najosjetljivije dijelove pojedinih rodoslovlja, a koji su se pokazali

112 HR-DAZD-587 Javni bilježnik Silvio Benvenuti (1938. – 1943.), HR-DAZD-588 Javni bilježnik Ivo Stanoš (1927. – 1935.), HR-DAZD-589 Javni bilježnik Petar Belamarić (1930. – 1943.), HR-DAZD-513 Javni bilježnik Giovanni Battista Ferrari-Latus (1855. – 1861.) i dr.

113 Više vidi: Sumarni inventar fonda HR-DAZD-478 Javni bilježnik Dušan Jurković (1912. – 1942.), Državni arhiv u Zadru, dostupno na mrežnim stranicama u kategoriji Obavijesna pomagala, pristupljeno 15. lipnja 2025., <https://dazd.hr>.

114 HR-DAŠI-67 Javni bilježnik Francesco Karmelić (1897. – 1912.), HR-DAŠI-72 Javni bilježnik Josip Raimondi (1887. – 1924.)

115 HR-DAZD-590 Javni bilježnik Ferdinand Ivančić, HR-DAZD-588 Javni bilježnik Ivo Stanoš (1927. – 1935.) i HR-DAZD-589 Javni bilježnik Petar Belamarić (1930. – 1943.)

ključnima za povezivanje s matičnim knjigama i njihovu pravilnu interpretaciju. Prikazat će se i konkretni metodološki pristupi kojima su rekonstruirani pojedini rodovi pri čemu se oslanjalo na korištenje različitih arhivskih fondova te građe iz više institucija, uključujući crkvene arhive i druge relevantne izvore. Iako je ovakvih primjera vrlo mnogo, njihov opseg nadilazi granice ovoga rada, stoga su u nastavku selektivno izdvojeni oni slučajevi koji najzornije ilustriraju složenost genealoškog istraživanja te potrebu za višestrukom izvornošću u potvrđivanju rodoslovnih konstrukcija.

Jedan od boljih primjera koji ilustrira složenost rodoslovne rekonstrukcije predstavlja obitelj Knežević. Prezime Knežević jedno je od starijih vranskih prezimena, a prema dosad dostupnim izvorima i literaturi najranije se spominje 1683. godine.¹¹⁶ Većina pripadnika obitelji Knežević navodi da postoje tri loze ovog prezimena koje nisu krvno povezane. Manji broj ipak smatra da potječu iz istog plemena, odnosno da su krvno povezani, ali da su naseljavali Vranu u više navrata, u razmacima od približno stotinu godina. Zanimljivo je da Kneževići sami sebe nisu smatrali „starosjediocima“ Vrane, iako arhivski izvori svjedoče upravo suprotno – o zajedničkim precima svih grana.

Na temelju dostupnih matičnih knjiga može se ustanoviti postojanje triju grana obitelji Knežević, no nije bilo moguće sa sigurnošću utvrditi njihovu rodbinsku povezanost. Prva indicija o mogućoj srodnosti jest povezanost njihovih stambenih objekata prikazanih na katastarskom operatu iz 1825. godine.¹¹⁷ Naime, sve tri grane bile su smještene oko jednog objekta koji je očito bio dograđivan i dijeljen što upućuje na jedan zajednički objekt, odnosno ognjište.

Definitivnu potvrdu o njihovoj rodbinskoj povezanosti donosi rodoslovno stablo pronađeno u arhivskom fondu Vranski feud, datirano 1837. godine.¹¹⁸ Na rodoslovnom stablu prikazana su braća Miško, Šimun, Ilija, Marko i Jakov,¹¹⁹ svi sinovi pok. Luke,¹²⁰ s naznakom *1° invest*, što označuje dodijeljenu investituru 1756.

116 Rimac, Mladineo, *Zadarsko okružje, Prvi dio*, 141.

117 HR-DAST-152, AMD, red.br. 708, k. o. Vrana, originalni plan prvog službenog premjera bivše pokrajine Dalmacije iz 1825. godine

118 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 98, br. 55/6

119 U trenutku izrade rodoslovnog stabla prikazano je da Miško nema muških potomaka, već pet preminulih kćeri, dok Marko uopće nema potomaka. Sukladno tomu imanje ostaje u posjedu potomaka preostale trojice braće: Šimuna, Ilije i Jakova.

120 HR-AZDN-17/2, ŽSNB, kutija 4, 1765. Ženidbeni spis od 24. i 26. listopada 1765. odnose se na vjenčanje Miška Kneževića, sina pok. Luke Kneževića iz Vrane (*Michele figlio quondam Luca Knexevich della cura di Urana*), s Mandom (*Mandalena figlia quondam Filippo Karpan vedova fu moglie di quondam Giacomo Brajkovich*), udovicom pok. Jakova Brajkovića iz Perušića. S obzirom na okolnosti moguće je pretpostaviti da je i sam Miško Knežević u trenutku sklapanja braka bio udovac.

godine tijekom Grimanijeve reforme.¹²¹ Iz potvrde investiture Iliji i njegovoj braći Knežević na posjed 1739. godine saznajemo da je taj posjed prethodno bio dodijeljen njihovoj djedu Miji Kneževiću.¹²² Mijo Knežević, sin pok. Ilije, naveden je kao glava kuće, odnosno roda Kneževića, u katastarskom popisu iz 1709. godine. Iako ne postoji arhivska poveznica, očito je da je riječ o Iliji Kneževiću koji se prvi put spominje u Vrani 1683. godine. Tako je, na temelju nekoliko ključnih dokumenata, moguće rekonstruirati izravnu mušku liniju obitelji Knežević od sredine 17. stoljeća. Unatoč tomu i dalje ostaje nejasno zašto se među potomcima održala predaja o postojanju triju međusobno nepovezanih loza. Razlog pronalazimo u nekim ključnim dokumentima pronađenima u međuvremenu.

Naime, u spisima Vranskog feuda zabilježeno je razvrgnuće zajednice između članova obitelji Knežević – Vida, Petra i Marka – iz 1795. godine¹²³. Presudu je 3. ožujka 1795. godine donio zadarski kapetan¹²⁴. Budući da je spor dospio do zadarskog kapetana, očito je riječ o sukobu koji nije bilo moguće riješiti na lokalnoj razini, pa je intervencija više sudbene instance bila nužna, što je bio tadašnji običaj.

Postojanje zajedničkog kućanstva do tog trenutka potvrđuju brojni izvori, posebno popisi duša iz 18. stoljeća i spomenuta presuda iz 1795. godine. Prema toj presudi kuća je trebala biti podijeljena na tri dijela – jedan dio Vidu, a dva Petru – što upućuje na mogućnost da je Mate i dalje ostao u prividnoj zajednici s Petrom jer ovaj dobiva dva dijela. Tu pretpostavku podupire i nova parnica o podjeli imovine, pokrenuta nekoliko godina kasnije – 21. listopada 1800. godine – između Petra i Marka Kneževića, pred mjesnim starješinstvom u Zadru kao prvostupanjskim sudom. Nažalost, sačuvana je samo naslovnica spisa, pa nije poznato kako je podjela konkretno izvršena.¹²⁵

Analizom raznih poznatih popisa iz kojih je vidljiv presjek stanovništva iz 1746., 1752.,¹²⁶ 1754., 1756.,¹²⁷ 1781., 1792. i 1808. godine za naselje Vranu, kao i dostupnih sudskih spisa, sa sigurnošću se može zaključiti da su svi članovi obitelji Knežević živjeli u zajednici do 1795. godine. Te godine dolazi do prve podjele kojom nastaju dva ognjišta, dok se do 1808. formiraju tri ognjišta koja se mogu pratiti sve do današnjih dana.

121 Više o Grimanijevoj reformi vidi: Josip Ante Soldo, *Grimanijev zakon: zakon za dalmatinske krajeve iz 1755./56. godine* (Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga; FF Press; Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2005); Mirela Slukan Altić, „Povijest mletačkog katastra Dalmacije“, *Arhivski vjesnik*, br. 43 (2000): 171–198.

122 HR-DAZD-3 Sindici inkvizitori za Dalmaciju i Albaniju, 1.5., br. 184, 466.

123 HR-DAZD-21, KZ, Zan Tomaso Soranzo, 1794–1795, knjiga V., 1795., 112v–112r.

124 HR-DAZD-21, KZ, Zan Tomaso Soranzo, 1795. god. knjiga V., L. 112r.

125 HR-DAZD-50, Mjesno starješinstvo Zadar, 1800. god. svežanj 20, br. 1209.

126 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 10, 1752, br. 14 (za mjesta Banjevce, Radošinovac, Vranu, Tinj, Biograd na Moru, Sv. Filip i Jakov, Pakoštane i Turanj); sv. 8, knj. H, str. 2–9.

127 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 89, 1756. br.1, Katastar 1756. za naselja feuda; HR-DAZD-5, Vrana, sign. 326.6; Stanojević, „Popis stanovništva i zemlje“, 96–98.

Godine 1746. kao glava obitelji spominje se Miško, što se ponavlja i u popisima iz 1752., 1754. i 1756. godine. Već 1781. godine kao glava obitelji navodi se Paval, kojega nasljeđuje Ivan, prisutan kao glava kuće i 1792. godine, sve do razdvajanja zajednice 1795. godine. U popisu iz 1808. nalazimo tri ognjišta čiji su nositelji Šimun, Jadre i Mijat. Ova tri ognjišta – Šimunovo, Jadrino i Mijatovo – moguće je pratiti do današnjih dana kao tri jasno razdvojene loze oko kojih su se ispreplele predaje o trima različitim plemenima.

Predaja o trima lozama nije neutemeljena. Sukobi i podjele u obitelji, osobito ako su bile intenzivne, često su rezultirali narativima o međusobnoj nepovezanosti, što nije izoliran slučaj. Slični primjeri negiranja krvnog srodstva zabilježeni su u nekoliko slučajeva u 19. i 20. stoljeću u Vrani. Je li podjeli prethodila osobna svađa Vida i Petra 1795. godine, teško je sa sigurnošću reći, no nesumnjivo je da su te okolnosti potaknule duboke promjene unutar obiteljske zajednice. One su dovele do raskida stoljetnog zajedničkog života te oblikovale današnje stanje unutar obitelji Knežević.

Rodoslovlje obitelji Knežević¹²⁸ omogućuje praćenje lokalnih migracijskih tokova pojedinih članova obitelji. Tako se za Josipa Kneževića bilježi nadimak *detto Backovic* (zvani Bačkov), što u početku nije imalo posebnu važnost. Međutim, rodoslovlje obitelji Bačkov¹²⁹ u Pakoštanima razjašnjava podrijetlo toga nadimka te sudbinu toga roda. Naime, ugledni rod Bačkov¹³⁰ ostaje bez muških potomaka, a na njihovo imanje dolaze djeca Anice Bačkov, udane za Iliju Kneževića iz Vrane, kao jedine nasljednice imanja jer joj sva braća umiru bez potomstva (*morto senza prole*). Na imanje Bačkovih prvi dolazi Mate Knežević, sin pok. Ilije i Anice Bačkov, koji također umire bez potomstva. Nakon njega nasljedstvo preuzima njegov brat Paval Knežević po kojemu nastaje cijela loza pakoštanskih Kneževića koji kasnije u potpunosti preuzimaju prezime Bačkov. Paval Knežević kao glavar obitelji već je 1792. godine u Pakoštanima zabilježen kao Pava Bačkov (*Bascovich*), a tri godine kasnije, 1795., u sporu s Barom Punoš koristi se svojim izvornim prezimenom Knežević, uz napomenu da potječe iz Vrane, a stanuje u Pakoštanima.¹³¹ Nakon Pavlove smrti nositelj glavar obitelji postaje njegov sin Josip¹³² koji se 1808. godine u Pakoštanima bilježi kao Josip Bačkov¹³³ S obzirom na potomstvo današnji nositelji prezimena

128 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 98, Vrana, br. 55/5v-6r, br. rodoslovlja 6.

129 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 98, *Albero Genealogico di Pacostiane*, br.71/5v, br. rodoslovlja 10.

130 Franov Živković, „Prezimana mjesta Pakoštane“, 77.

131 HR-DAZD-20 Općina/Komuna Zadar. Knez Zadra (1105. – 1797.), Ottavio Maria Zorzi 1794. – 1796., svezak 3., 1795, 62.

132 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 98, *Albero Genealogico di Pacostiane*, br.71/5v, br. rodoslovlja 10. „*Matte Knesevich q. Illia, popo il primo in casa Backovich, e doppo la sua morte lo sostitui Paval Knesevich dal quale fu procreato il vivente Giossip Knesevich che si denomina Backovich.*”

133 HR-DAZD-81, KDVZ, 1809. god., svežanj 96, Titolo XVIII., r.2, br. 471, Pakoštane

Bačkov iz Pakoššana zapravo su Kneževići iz Vrane, a prezime Bačkov prenose po majčinskoj liniji.

Drugi slučaj negiranja krvnog srodstva zabilježen je u razgovoru sa živućim nositeljima prezimena Čirjak. Za sebe smatraju da potječu iz dviju odvojenih loza koje nisu u krvnom srodstvu, odnosno da je riječ o dvama nepovezanim rodovima. Njihovi stari stambeni objekti udaljeni su oko sto pedeset metara zračne linije te su oni prvi susjedi. U Vranu doista pristizu u dva odvojena navrata: najprije Mate Čirjak, kojemu se pridružuje brat Šime, dolazi na imanje Pavla Mataice,¹³⁴ naknadno dolazi Nikola Čirjak, sin pokojnog Pavla, na imanje Tome Plazibata¹³⁵ jer su Toma Plazibat i Paval Mataica ostali bez muških potomaka. Mate Čirjak je 1775. godine oženio Cvitu, kćer Dujma Mataje, sina pokojnog Pavla iz Vrane,¹³⁶ te mu je najvjerojatnije upravo po toj osnovi dodijeljeno imanje Mataja.¹³⁷ Njegov brat Šime oženio je Staju Mataju; premda nije moguće utvrditi njihovu rodbinsku povezanost, vjerojatno je riječ o sestrama.

Možda je upravo naseljavanje u odvojenim razdobljima doprinijelo razlikovanju tih grana i naknadnom dovođenju u pitanje njihova krvnog srodstva. Ipak, vjerojatnije je riječ o obiteljskoj zavadi jer je sud pri mjesnom starješinstvu u Zadru postupao u vezi s ometanjima. Spis nije sačuvan, pa nije poznato zbog čega je došlo do sukoba između braće, ali je moguće da je dovelo do negiranja krvnog srodstva, a potom i do međusobnih ženidbenih veza.

U *Albero Genealogico di Wrana* nalaze se dva rodoslovna stabla Čirjaka iz 1837. godine: prvo s rodočelnikom Pavlom pok. Frane,¹³⁸ a drugo koje prikazuje braću Šimuna i Matu,¹³⁹ bez naznačenog imena njihova oca. Na temelju matičnih knjiga nije se mogla utvrditi rodbinska povezanost tih dvaju rodova. Ona se razrješuje starijim rodoslovnim stablom iz 1800. godine¹⁴⁰ na temelju kojega je moguće identificirati osobe iz dvaju rodoslovlja iz 1837. godine. U tom je rodoslovnom stablu rodonačelnik Frane Čirjak iz Popovića, a njegovi su sinovi Paval, Šimun i Mate te Jure za kojega je naznačeno da je ostao u Popoviću.

Ovi rodoslovi smještaju rođenje pojedine osobe u prvi dio i sredinu 18. stoljeća, dok bi za njihove pretke trebalo konzultirati druge fondove, prvenstveno fond HR-DAZD

134 HR-DAZD-31, BZ, Domenico Castelli 1777. – 1812., kutija 360, 131.1.215., sv. 2, 1794., br. 4v-4r.

135 HR-DAZD-31, BZ, Domenico Castelli 1777. – 1812., kutija 360, 131.1.224., sv. 11, 1804., br. 1v-1r.

136 HR-AZDN-17/2, ŽSNB, kutija 6, 1775.

137 Prezime Mataja i Mataica predstavljaju isti rod pri čemu se u različitim slučajevima i dokumentima javljaju u varijantnim oblicima zapisa.

138 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 98, *Albero Genealogico di Wrana*, br.74/24v.

139 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 98, *Albero Genealogico di Wrana*, br.74/20r.

140 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 64, *Memori di Camp(...)*, br.1/53r.

17, Ninska biskupija (1557. – 1830.). Najstariji od braće, Jure Čirjak, rođen je oko 1740. godine¹⁴¹ što bi impliciralo da je njihov otac Frane mogao biti rođen oko 1715. godine.¹⁴² Frane Čirjak, sin Bože, oženio je 1743. godine Jagu, kćer kapetana Andrije Rogića.¹⁴³ Iako nema izravnog dokaza, sve upućuje na to da je riječ o istim osobama, odnosno da je riječ o istom Frani Čirjaku. Tako iz ženidbenog spisa Frane saznajemo ime njegova oca Bože koji bi mogao biti rođen 1690-ih godina, ako ne i ranije.

Kao svjedok u postupku investiture Nonković vođenoga 1748. godine u dokumentu s nadnevkom 1738. navodi se Božo Čirjak, sin pokojnog Frane iz Popovića,¹⁴⁴ što ga vrlo vjerojatno identificira kao spomenutog Božu. Budući da je u katastru iz 1709. godine zabilježen Frane Čirjak, sin pokojnog Vida,¹⁴⁵ očigledno postoji izravna povezanost, pa bi Frane mogao biti rođen oko 1665. godine, a njegov otac Vid 1640-ih. U prilog ovoj tvrdnji ide i vizitacija iz 1704. godine gdje je Frane Čirjak zabilježen s približnom dobi od 36 godina,¹⁴⁶ što bi značilo da je rođen oko 1668., uz minimalno odstupanje od tri godine.¹⁴⁷

Treći zanimljiv primjer predstavlja prezime Prtain čiji današnji nositelji smatraju da potječu od francuskog vojnika za vrijeme Napoleonove uprave te da u Vrani borave vrlo dugo, ako ne i nekoliko stoljeća. Međutim, pri izradi njihova rodoslovlja, temeljenoga na matičnim knjigama, suočili smo se s brojnim poteškoćama i nejasnoćama koje su otvorile više pitanja nego što su ponudile odgovora.

U matičnim knjigama identificiran je prvi rodonačelnik Ivan Prtain koji se ondje pojavljuje u više navrata pod prezimenom Portain, a jednom i pod oblikom Dukić zvani Portain¹⁴⁸. Nisu pronađeni drugi podaci koji bi omogućili novi smjer u istraživanju što je predstavljalo značajnu prepreku. Problem je i činjenica da je Ivan Prtain bio među potpisnicima svjedoka katastarskog elaborata iz 1841. godine, ali se ne nalazi među posjednicima u pripadajućim zapisnicima *Protocollo delle particelle degli edifizii* i *Protocollo delle particelle dei terreni*,¹⁴⁹ što je potaknulo sumnju u moguću pro-

141 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 64, Memori di Camp(...), br. 1/53r. Za Juru Čirjaka navodi se da ima šezdeset godina. Ovakve podatke o dobi treba uzimati s oprezom zbog mogućih pogrešaka u zapisima.

142 Riječ je o aproksimaciji temeljenoj na prosječnoj generacijskoj udaljenosti od dvadeset pet godina između oca i najstarijeg sina, što predstavlja uobičajen metodološki pristup kada ne postoje izravni podaci o godini rođenja.

143 HR-AZDN-17/2, ŽSNB, kutija 2, 1743. – 1744.

144 HR-DAZD-3,1.5. 10, 35v.

145 Marko Rimac, *Zadarsko okružje na mletačkom katastru iz 1709. godine. Treći dio: Gornji kotar* (Zadar: Državni arhiv u Zadru, 2012), 169-173.

146 HR-AZDN 17/4, Vizitacije Ninske biskupije, kut. 1, Martin Dragolović, 1704., župa Popović

147 Ovaj dio rekonstrukcije potrebno je uzeti s određenom rezervom jer ne postoje izravni dokazi o identitetu osoba iako svi dostupni podaci na to upućuju.

148 HR-DAZD-378, ZMK, Pristeg, MKV 1829. – 1852., inv. br. 914, str. 13.

149 HR-DAST-152, AMD, red.br. 708, k. o. Vrana, Zapisnik čestica zemlje iz 1826. godine

mjenu prezimena – iako bez indicija o kojemu bi se drugom prezimenu moglo raditi.

Novi dokument – rodoslovno stablo iz fonda Vranskog feuda – donijelo je nova saznanja o podrijetlu obitelji Portain,¹⁵⁰ ukazujući na naselje Lisičić kao njihovo ishodište što u potpunosti odbacuje teoriju o francuskom vojniku. Proučavanjem arhivske građe Kotarskog suda u Benkovcu, konkretno ostavinskog spisa iza pokojnog Mate Rujaka iz Vrane,¹⁵¹ dolazimo do ključne informacije: već na drugoj stranici naslovnice spisa navodi se „Mate Rujak zvani Portain“. Usporedbom potomaka iz ostavinskog spisa s osobama iz rodoslovnog stabla Mate Portaina potvrđena je potpuna podudarnost svih osoba s prezimenom Portain i Rujak.

Nakon otkrića o promjeni prezimena iz Rujak u Portain postaje jasna i situacija s posjedom kuće i zemljišta iz 1826. godine u Vrani gdje se u više navrata kao posjednik spominje Mate Rujak kojega kasnije nasljeđuje sin Ivan. Smrt Mate Rujaka dodatno potvrđuje paralelno vođenje narativnog i tabličnog oblika matičnih knjiga u Vrani. Naime, njegov upis smrti nije evidentiran u tabličnim maticama, dok je upis smrti zabilježen u narativnom obliku 1827. godine.¹⁵² Ovi dragocjeni podaci ne bi bili dostupni bez uvida u ostavinske spise Kotarskog suda u Benkovcu.

Također, smrt Ivana Portaina 1850. godine¹⁵³ nije zabilježena u matičnoj knjizi umrlih Župe Vrana, vjerojatno zbog činjenice da je preminuo u bolnici u Zadru gdje je i pokopan,¹⁵⁴ dok župni ured u Vrani nikada nije zaprimio potrebnu dokumentaciju o njegovoj smrti. Podatke o njegovoj smrti nalazimo isključivo u ostavinskom spisu Ivana Portaina i matičnoj knjizi umrlih Sv. Stošije u Zadru. Tijekom cijelog 19. stoljeća u dokumentima Vranskog feuda članovi ove obitelji evidentirani su pod prezimenom Portain, a u mnogim slučajevima i u kombinaciji *Rujak Portain*. U zemljišnim knjigama¹⁵⁵ i katastarskim evidencijama¹⁵⁶ prisutna je forma *Portain Rujak*, dok dodatak *Rujak* postupno izlazi iz uporabe tijekom 1950-ih godina.

(*Protocollo delle particelle dei terreni*) i Zapisnik čestica zgrada iz 1826. godine (*Protocollo delle particelle degli edifizii*)

150 HR-DAZD-348 Vranski feud, sv. 98, br.74/13r.

151 HR-DAZD-221, KSB, ostavinski spisi, 1837., kutija 23, E 8/1837

152 HR-DAZD-221, KSB, ostavinski spisi, 1837., kutija 23, E 8/1837. „Na-17 9bra 1827 / Priminu Matte Portajna od godina -52 od Bolesti naravske i Primi sve svete Sakramente i bi sprovogien od mene Don Antte Kastelanichia Parroca i bi gniegovo Tilo pokopano czarkvi Svetoga mihovila/ u Vrani na-16 8bra 1836 / jspovidan ja od zdola podpissani da izvadi gori receni martvori iz libra di su zapissani receni martvorii / pissah ja Don matte Giuriscich Amministratore”

153 HR-DAZD-221, KSB, ostavinski spisi, 1850., kutija 43, E 53/1850

154 HR-DAZD-378, ZMK, Zadar, MKM 1849.-1853., inv. br. 1524, str. 33, br. upisa 166.

155 Općinski sud u Zadru, Stalna služba Biograd na Moru, Zemljišna knjiga, k. o. Vrana, br. ZK uloška 73 i 74.

156 Državna geodetska uprava – odjel za katastar nekretnina Biograd na Moru, K. o. Vrana, Ozbučeni upisnik posjednika Vrana (*Elenco alfabetico dei proprietari*), Elenco numerico del propietoni del cc. di Vrana, Foglio deli possesso fondiario, br. 436, 142 i 551.

Ovi primjeri potvrđuju nužnost multidisciplinarnog pristupa u rodoslovnim istraživanjima, osobito kada se usmena predaja i arhivski izvori razilaze. Sustavno rodoslovno istraživanje, temeljeno na višestrukim arhivskim izvorima i kritičkoj usporedbi podataka, omogućuje razotkrivanje složenih obiteljskih struktura, ispravljanje netočnih usmenih predaja i prepoznavanje mehanizama formiranja kolektivnog identiteta. Analizirani primjeri – Knežević, Čirjak i Prtain – jasno pokazuju kako razdruživanja, imovinski sporovi, ženidbene veze i promjene prezimena nisu tek povijesne epizode, nego donose posljedice za razumijevanje rodbinskih veza i pripadnosti. Takav pristup omogućuje ne samo genealogijsku rekonstrukciju već i dublje razumijevanje društvenih transformacija unutar lokalne zajednice tijekom nekoliko stoljeća.

Zaključak

Višegodišnjim istraživanjima rodoslovlja i demografije mjesta Vrane u Državnom arhivu u Zadru sa sigurnošću je utvrđeno da nije poželjno, već je nužno, koristiti različite izvore kako bi se dobila što potpunija i ispravnija slika o prošlosti obitelji i stanovništva. Ovaj rad praktično prikazuje da se rodoslovlje ne može temeljiti samo na matičnim knjigama, nego zahtijeva uključivanje i drugih vrsta arhivskoga gradiva, poput ostavinskih spisa, katastarskoga gradiva, sudskih i bilježničkih dokumenata, crkvenih zapisa i feudalnih spisa.

Posebno je značajan prikaz rada s fondom Kotarskog suda u Benkovcu i fondom Obitelji Borelli-Galbiani koji su, uz matične knjige i parice, bili ključni za rekonstruiranje obiteljskih loza i nadopunjavanje nedostajućih podataka. U istraživanju se uspjelo povezati različite izvore i ispraviti pogreške nastale zbog gubitka ili nepotpunosti matičnih knjiga. Na primjerima konkretnih obitelji pokazano je kako su se odvijale promjene unutar naselja i obiteljskih zajednica, što doprinosi boljem razumijevanju lokalne povijesti.

Unatoč brojnim preprekama, poput izgubljenoga gradiva i ograničene dostupnosti podataka, uspjelo se izgraditi vjerodostojan prikaz prošlosti stanovništva Vrane. Time je pokazano da je, uz upornost, terenski rad i poznavanje arhiva, moguće doći do podataka koji se na prvi pogled čine izgubljenima.

Ovaj rad može poslužiti kao korisno i praktično polazište za druge istraživače koji se bave sličnim temama, posebno onima koji rade na području gdje je gradivo slabo sačuvano ili razbacano po različitim institucijama. U tom smislu rad ne daje samo prikaz rezultata već i primjer u kojim smjerovima krenuti kada najočitiiji izvori, matične knjige, ne pružaju dovoljno argumentiranih podataka za izvođenje točnih zaključaka.

IZVORI I LITERATURA

Arhivski izvori:

Arhiv Zadarske nadbiskupije (Hrvatska)

HR-AZDN-16 Zadarska nadbiskupija/metropolija (1305. / 1953.)

HR-AZDN-16/2 Opći spisi Zadarske nadbiskupije / Ordinarijata (1797. – 1949.)

HR-AZDN-16/4 Ženidbeni spisi (Atti matrimoniali) (1757. – 1932.)

HR-AZDN-17/2 Ženidbeni spisi Ninske biskupije (1678. – 1830.)

HR-AZDN-17/3 Sudski spisi Ninske biskupije (15. – 19. st.)

HR-AZDN 17/4 Vizitacije Ninske biskupije (1634. – 1830.)

HR-AZDN-17/6 Matične knjige Ninske biskupije (17. / 19. st.)

HR-AZDN-43 Zbirka matičnih knjiga i parica matičnih knjiga Zadarske nadbiskupije (1569. / 2010.)

HR-AZDN-50 Izvadci iz školskih imenika (1819. / 1875.)

HR-AZDN-51 Inventari župa Zadarske nadbiskupije (1849. / 1923.)

Biskupijski arhiv Šibenik (Hrvatska)

HR-BAŠ-21 Apostolska administratura Jugoslavenskog dijela Zadarske nadbiskupije (1922. – 1935.)

Državni arhiv u Splitu (Hrvatska)

HR-DAST-152 Arhiv mapa za Dalmaciju (1819. – 1918.)

Državni arhiv u Šibeniku (Hrvatska)

HR-DAŠI-67 Javni bilježnik Francesco Karmelić (1897. – 1912.)

HR-DAŠI-72 Javni bilježnik Josip Raimondi (1887. – 1924.)

HR-DAŠI-288 Obitelj Borelli (19. – 20. stoljeće)

Državni arhiv u Zadru (Hrvatska)

HR-DAZD-1 Generalni providuri za Dalmaciju i Albaniju (1597. – 1797.)

HR-DAZD-3 Sindici inkvizitori za Dalmaciju i Albaniju (1748. – 1791.)

HR-DAZD-5 Mletački katastar. Katastarske knjige (1597. – 1797.)

HR-DAZD-6 Mletački katastar. Mape „Grimani“ (1597. – 1797.)

- HR-DAZD-7 Pisma vještaka mjernika (1597. – 1797.)
- HR-DAZD-8 Mletački katastar. Skice katastarskih mapa područja Zadra, Knina i Imotskog (1597. – 1797.)
- HR-DAZD-21 Općina/Komuna Zadar, Kapetan Zadra (1410. – 1797.)
- HR-DAZD-31 Bilježnici Zadra (1279. – 1797.)
- HR-DAZD-50 Mjesno starješinstvo Zadar (1797. – 1806.)
- HR-DAZD-81 Kraljevska delegacija vlade u Zadru (1807. – 1810.)
- HR-DAZD-88 Vlada/Namjesništvo za Dalmaciju (1813. – 1918.)
- HR-DAZD-92 Vlada/Namjesništvo za Dalmaciju – Pokrajinska komisija za alo-dizaciju feuda (1813. – 1918.)
- HR-DAZD-217 Prizivni sud u Zadru (1798. – 1815.)
- HR-DAZD-220 Prvostupanjski sud u Zadru (1798. 1806. – 1813.)
- HR-DAZD-221 Kotarski sud u Benkovcu (1817. – 1943.)
- HR-DAZD-251 Državni arhiv u Zadru (1624. –)
- HR-DAZD-348 Obitelj Borelli-Galbiani. Vranski feud – Zadar (1439. – 1934.)
- HR-DAZD-378 Zbirka matičnih knjiga Državnog arhiva u Zadru (1565. –)
- HR-DAZD-381 Mape Dalmacije. Zbirka obitelji Kurir (1701. – 1800.)
- HR-DAZD-455 Okružni sud u Zadru (1944. – 1994.)
- HR-DAZD-478 Javni bilježnik Dušan Jurković, Benkovac (2930. – 1942.)
- HR-DAZD-513 Javni bilježnik Giovanni Battista Ferrari-Latus (1855. – 1861.)
- HR-DAZD-577 Bilježnici Zadra (1768. – 1847.)
- HR-DAZD-587 Javni bilježnik Silvio Benvenuti (1938. – 1943.)
- HR-DAZD-588 Javni bilježnik Ivo Stanoš (1927. – 1935.)
- HR-DAZD-589 Javni bilježnik Petar Belamarić (1930. – 1943.)
- HR-DAZD-590 Javni bilježnik Ferdinand Ivančić (1891. – 1893.)
- HR-DAZD-635 Obitelj Borelli (1628. – 1990.)

Hrvatski državni arhiv (Hrvatska)

- HR-HDA-1448 Zbirka dopunskih mikrofilmova matičnih knjiga i popisa obitelji (1985. –)
- HR-HDA-1561 Služba državne sigurnosti Republičkog sekretarijata za unutrašnje poslove SRH (1944. – 1987.)

Literatura:

Akmađža, Miroslav. „Oduzimanje crkvenih matičnih knjiga u Hrvatskoj u vrijeme komunizma“, *Croatica Christiana periodica* 32, br. 61 (2008), 103–122.

Alaupović-Gjeldum, Dinko. „Običaji životnog ciklusa u Imotskoj krajini i zapadnoj Hercegovini, od konca XIX. stoljeća do Drugog svjetskog rata“, *Ethnologica Dalmatica* 8, (1999), 149–168.

Balog, Zdenko. „Nezakonita djeca (filii illegitimi / filiae illegitimae) i kopilad (spurii) u Križevcima tijekom 18. stoljeća: na marginama obitelji“, *Cris XXIII*, br. 1 (2021): 33–66.

Burić, Ivana; Šarić-Šušak Tamara. „Mletački katastri Dalmacije u Državnom arhivu u Zadru“, *Vjesnik dalmatinskih arhiva* 2, (1) (2021), 11–43.

Čoralić, Lovorka. „Prilog proučavanju demografskog razvoja Dalmacije i Zadra tridesetih i četrdesetih godina XIX. stoljeća“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 23 (1990), 81–120.

Čoralić, Lovorka; Novosel, Filip. *Gradivo za povijest istočnoga Jadrana u ranom novom vijeku, svezak III. Spisi zadarskoga bilježnika Franje Sorinija (1656. – 1659.)*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2022.

Čoralić, Lovorka; Novosel, Filip. *Gradivo za povijest istočnoga Jadrana u ranom novom vijeku, svezak IV. Spisi zadarskoga bilježnika Franje Sorinija (1659. – 1662.)*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2024.

Došen, Božo. *Župa Radošinovac i radošinovačko rodoslovlje*. Zadar: Ogranak Matice hrvatske u Zadru, 2019.

Ficović, Ivo. „Zbirka matičnih knjiga Historijskog arhiva u Dubrovniku“, *Arhivski vjesnik* 25 (1982), 129–136.

Franov Živković, Grozdana. „Prezimana mjesta Pakoštane u 17. i 18. stoljeću na temelju glagoljske knjige duša“, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, br. 55 (2013), 59–92.

Franov Živković, Grozdana; Dundović, Zdenko; Vigato, Ivica; Kero, Marija. *Glagoljski spisi Ninske biskupije 1634.–1750.* Zadar: Stalna izložba crkvene umjetnosti u Zadru; Sveučilište u Zadru, 2020.

Kero, Pavao. „Župa Vrana“. U: *Braća Vranjani i vransko područje tijekom povijesti*, ur. Božo Došen, 207–238. Zadar: Matica hrvatska Zadar, 2017.

Kolanović, Josip, i dr, ur. *Vodič Državnoga arhiva u Zadru I i II*. Zadar: Državni arhiv u Zadru, 2014.

Milić, Angelika. „Zbirka matičnih knjiga u Hrvatskom državnom arhivu“, *Arhivski vjesnik* 60 (2017), 251-311.

Mlinarić, Dubravka; Župarić-Iljić, Drago. „Ranonovovjekovna melioracija, proto-moderne migracije i ekonomski razvoj vranskog posjeda“. *Migracijske i etničke teme* 33, (1) (2017), 37-63.

Mlinarić, Dubravka. „Uloga države u prevenciji i sanaciji lošeg utjecaja bolesti na gospodarstvo sjeverne Dalmacije u 18. stoljeću“. *Ekonomska i ekohistorija* 2, (1) (2006), 39-54.

Modrić, Oliver; Kolanović, Josip. *Vodič Arhiva Zadarske nadbiskupije*. Zadar: Državni arhiv u Zadru, 2013.

Modrušan, Martin. „Vrste arhivskih i drugih dokumenata kao izvor za genealoška istraživanja“, *Slovensko rodoslovno društvo*, (2001); dostupno na: http://www2.ar-nes.si/~krsrd1/conference/Speeches/Modrusan_Hrvatski_arhivi.htm

Nejašmić, Ivo. *Demogeografija: stanovništvo u prostornim odnosima i procesima*. Zagreb: Školska knjiga, 2005.

Nepoznati autor. „*Per li fedeli Germani Signanini contro il comun di Pacoschiana*“, Misc. B 2220, inv. br. 25142, U Mlecima, 18. stoljeće, Zadar: Sveučilište u Zadru, Znanstvena knjižnica

Novosel, Filip. „Služba javnog bilježništva u Dalmaciji za vrijeme mletačke uprave – primjer javnih bilježnika Zadra sredine 17. stoljeća“. *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 63 (2021), 171-203.

Paver, Mladen; Gledec, Gordan. *Pred zagonetkom obiteljskog stabla: priručnik za istraživanje obiteljskog rodoslovlja*. Zagreb: Matis, 2009.

Ražov, Ivica. „Arhivsko gradivo nastalo djelovanjem Zemljišnoknjižnog odjela Kotarskog suda u Zadru“, *Vjesnik dalmatinskih arhiva* 3, (1) (2022), 11–35.

Rimac, Marko; Mladineo, Goran. *Zadarsko okružje na mletačkom katastru iz 1709. godine. Prvi dio: Donji kotar*. Zadar: Državni arhiv u Zadru, 2007.

Rimac, Marko. *Zadarsko okružje na mletačkom katastru iz 1709. godine. Treći dio: Gornji kotar*. Zadar: Državni arhiv u Zadru, 2012.

Slukan-Altić, Mirela. „Povijest mletačkog katastra Dalmacije“, *Arhivski vjesnik* 43, (2000.), 171-198.

Soldo, Josip Ante. *Grimanijev zakon: zakon za dalmatinske krajine iz 1755./56. godine*. Zagreb: Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

Stančić, Nikša. „Grimanijev zakon i vojno-krajiški sustav u Dalmaciji 17. i 18. stoljeća”, U: Josip Ante Soldo. *Grimanijev zakon*. Zagreb: Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

Stanojević, Gligor. „Popis stanovništva i zemlje u okolici Zadra iz 1756. godine“, *Mešovita građa (Miscellanea)* 16 (1987), 49–126.

Strgačić, Ante. „Inventar fonda matičnih knjiga Državnog arhiva u Zadru“, *Arhivski vjesnik* 2, br. 1 (1959), 485–539.

Vekarić, Nenad. „Metoda ‘reprezentativne kapi’ i genealoška metoda u povijesnoj demografiji“, *Povijesni prilozi*, 29, (39), (2010.), 23–38.

Genealogical Research on the Example of the Village of Vrana

Summary

After the initial collection of basic data on the family surname and kinship ties, the fundamental questions of any genealogical research are: which sources to use and where they are located. Using the study of the genealogy of the village of Vrana near Zadar as an example, this article provides an overview of the most important ecclesiastical and administrative institutions that preserve relevant archival materials, as well as the fonds consulted at the State Archives in Zadar. From these practical examples, it can be confidently concluded that it is necessary to use a variety of sources in order to obtain the most complete and accurate genealogical picture of a family or the demographic profile of a locality. Genealogical research cannot rely solely on parish registers, but also requires the inclusion of other types of archival materials, such as probate records, cadastral documents, court and notarial records, ecclesiastical documents, and feudal records. Since the primary source for any amateur genealogist—the parish registers of the village of Vrana—is preserved only fragmentarily, special attention is given to working with the collection of the District Court in Benkovac and the Borelli–Galbiani Family collection. In this way, the aim is to highlight the research methodology in cases where the fundamental source material has not been preserved.

Keywords: genealogical research, Vrana, State Archives in Zadar, archival sources, poorly preserved material